

Omstilling Drangedal – strategi og forankringsfasen

Samla kunnskapsgrunnlag bestående av:

- Utviklingsanalyse i PANDA, datert 11. april 2022
- Omstilling Drangedal – oppsummering e-postbasert spørreundersøkelse datert 8. april 2022
- Omstilling Drangedal - oppsummering dialogmøter datert 3. mai og 1d)
- Omstilling Drangedal - oppsummering informasjons- og forankringsmøte 27. april datert 3. mai.

Kunnskapsgrunnlaget er å betrakte som vedlegg 1 til Omstillingsplanen når den går til behandling i kommunestyret

Verdal/Drangedal 17. juni 2022

UTVIKLINGSANALYSE DRANGEDAL KOMMUNE

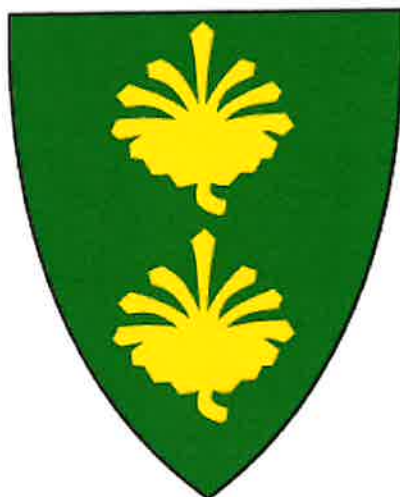

Foto: Wikipedia

Foto: Drangedal kommune

Rapport utarbeidet av Proneo AS ved:

Torhild S. Aarbergstotten

Knut M. Baglo

Tore Svartås.

11. april 2022.

proneo

Innholdsfortegnelse

Liste over figurer og tabeller	3
1. Innledning	4
2. Strukturen på næringslivet i Drangedal	4
2.1 Indikatorer	4
2.2 Oversikt over sammensetningen av næringslivet i Drangedal	5
2.3 Fordelingen mellom offentlig og privat sektor	8
2.4 Næringslivet i pendleravstand fra Drangedal	8
3. Robusthet – systemnivå	10
3.1 Næringsstruktur	10
3.2 Individnivå	12
4. Største bedrifter i kommunen - 2020	15
4.1 Oversikt over de 20 største bedriftene i Drangedal	15
4.2 Indikatorer for vurdering av økonomisk robusthet - 2020	16
5. Utviklingsevne	17
6. Naturressurser	18
6.1 Verdiskaping fra landbruket	18
6.2 Natur- og friluftsområder	19
7. Kommunikasjoner og pendling.	20
8. Demografi og menneskelige ressurser	21
9. Konklusjoner og forslag til tiltak	24

Liste over figurer og tabeller

Figur 1. Bransjefordeling 2009 – 2019. Kilde: Telemarksforskning.....	7
Figur 2. Bransjeeffekten for Drangedal. Kilde: Telemarksforskning	7
Figur 3. (venstre) Fordeling off – privat Drangedal og Figur 4. (høyre) Fordeling off – privat Vestfold og Telemark. Kilde: SSB	8
Figur 5. Andel sysselsatte innenfor industri. Kilde SSB	10
Figur 6. Ensidighet i næringsstruktur. Kilde Pandaanalyse og SSB	10
Figur 7. Andel sysselsatte i de fire største næringene.....	11
Figur 8. Oversikt over fordeling av størrelse på bedrifter. Kilde. SSB tabell 10309	11
Figur 9. Andel husholdninger med lavinntekt. Kilde: SSB tabell	12
Figur 10. Sysselsettingsandel. Kilde: Kilde: SSB tabell 06445.....	13
Figur 11. Median husholdningsinntekt. Kilde: FHI folkehelsa.....	13
Figur 12. Andel av befolkningen innvandret fra Europa. Kilde SSB	14
Figur 13. Andel sysselsatte som er innvandrere. Kilde SSB	15
Figur 14. Tildelinger fra Innovasjon Norge. Kilde Pandaanalyse.....	17
Figur 15. Fakta om Drangedal ang jord- og skogbruk. Kilde. Agri analyse	19
Figur 16. Førstehåndsverdien av husdyr- og planteproduksjon i Drangedal i 2020. Kilde Agri Analyse	19
Figur 17. Kart over Drangedal og pendlerområdet. Kilde: SSB, Pendlerstrømmer	21
Figur 18. Befolkningsutvikling i Drangedal og utvalgte nabokommunen i 2020. Kilde: Årsrapport Drangedal kommune 2020	22
Figur 19. Demografifordeling i Drangedal kommune (2020). Kilde SSB	23
Figur 20. Utvikling i folketall i Drangedal 2000-2020. Kilde: Regional analyse, Telemarksforskning....	23
 Tabell 1.Næringsfordelte indikatorer, Drangedal 4 kv. 2021.....	5
Tabell 2. Næringsfordelte indikatorer i de største pendlerkommunene for Drangedal. Kilde: Panda-analyse	9
Tabell 3. Oversikt over de 20 største bedriftene i Drangedal. Kilde Purehel Pro	15
Tabell 4. Oversikt over økonomisk robusthet i de 20 største bedriftene. Kilde: Purehelp Pro	16
Tabell 5 Oversikt over søknader til Skattefunn 2002 - 2021. Kilde: NFR Prosjektbank	18
Tabell 6. Oversikt over pendleravstander fra Drangedal. Kilde: Kommunekart	20
Tabell 7. Sysselsatte (15-74 år), etter arbeids- og bostedskommune. Pendlingsstrømmer. 4 Kvartal (K) 2000-2021. Kilde: SSB tabell 03321	20

1. Innledning

Utviklingsanalysen er gjennomført på oppdrag fra Drangedal kommune i forbindelse med Omstillingsprosjekt. Formålet med utviklingsanalysen er å gi et overordnet og analytisk perspektiv på hvilke utviklingsmuligheter Drangedal har. Utviklingsanalysen skal fungere som et bakteppe for mer dyptgående vurderinger utført i dialog med lokalt næringsliv. De anbefalinger denne rapporten kommer med er dermed i ingen forstand noen endelig konklusjon, men snarere begynnelsen på en prosess som leder frem til tiltak i Drangedal og regionen.

Utviklingsanalysen er basert tilgjengeliggjorte modeller fra Panda analyse samt tilgjengelig offentlig statistikk. Analysen har også hentet tabeller og deler av analyser fra Regional analyse for Drangedal 2020¹, utarbeidet av Telemarksforskning ved Knut Vareide og Didrik Vareide, på oppdrag av Drangedal kommune. I tillegg er NHO sitt Kommune-NM for 2021 (tall fra 2020) samt Agri Analyse sin rapport over verdiskaping i landbruket og matindustrien i Vestfold og Telemark (2021) brukt for å støtte opp om analysene.

Telemark og Vestfold fylker ble slått sammen til Vestfold og Telemark fylke 01.01.20. Ved sammenligninger av fylkesdata vil derfor tall før og etter 01.01.20 ha andre inngangsverdier, slik at årene før 2020 ikke blir direkte sammenlignbare med 2020 og i det videre.

2. Strukturen på næringslivet i Drangedal

2.1 Indikatorer

For å kartlegge næringslivet i Drangedal og hvilke bransjer som er sterke/svake, benyttes fire indikatorer:

- *LQ(N) – lokaliseringskvoten relativt til nasjon. Dette er andelen sysselsatt i næringen i Drangedal delt på andelen sysselsatte innenfor den samme næringen nasjonalt. En høy verdi betyr at næringen "peker seg ut" som en næring Drangedal er spesialisert innenfor i Norge*
- *LQ(F) - lokaliseringskvoten relativt til fylket. Dette er andelen sysselsatt i næringen i Drangedal delt på andelen sysselsatte innenfor den samme næringen i fylket (Telemark og Vestfold). En høy verdi betyr at næringen "peker seg ut" som en næring Nesna er spesialisert innenfor i Telemark og Vestfold.*
- *Nettopendling – angir (netto) antall ansatte som pendler inn (ut ved negative verdier) til denne næringen.*

¹ [Regional analyse for Drangedal 2020 \(Telemarksforskning\)](#)

2.2 Oversikt over sammensetningen av næringslivet i Drangedal

	Syssels. bosted			Syssels. Arb.sted			Nettopendling			LQ(F)			LQ(N)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
01 Jordbruk og tilhørende tjenester	61	62	68	64	68	73	3	6	5	3,70	3,94	4,18	3,68	3,88	4,33
02 Skogbruk og tilhørende tjenester	44	41	41	37	39	41	-7	-2	0	7,83	8,14	8,95	12,91	13,31	14,80
06 Utvinning av råolje og naturgass	19	20	22	0	0	0	-19	-20	-22	-	-	-	-	-	-
08 Brytning og bergverksdrift ellers	8	4	5	0	0	0	-8	-4	-5	-	-	-	-	-	-
09 Tjenester til bergverk og utvinn	6	8	6	0	0	0	-6	-8	-6	-	-	-	-	-	-
10 Næringsmiddelindustri	10	9	8	4	6	5	-6	-3	-3	0,20	0,29	0,25	0,20	0,29	0,24
16 Trelast- og trevareindustri	11	12	8	0	4	3	-11	-8	-5	-	0,59	0,44	-	0,66	0,49
17 Papir- og papirvareindustri	11	11	11	0	0	0	-11	-11	-11	-	-	-	-	-	-
20 Kjemisk industri	22	21	22	0	0	0	-22	-21	-22	-	-	-	-	-	-
21 Farmasøytisk industri	14	12	14	0	0	0	-14	-12	-14	-	-	-	-	-	-
22 Gummivare- og plastindustri	4	3	3	0	0	0	-4	-3	-3	-	-	-	-	-	-
23 Mineralproduktindustri	15	15	14	0	0	0	-15	-15	-14	-	-	-	-	-	-
24 Metallindustri	7	3	6	0	0	0	-7	-3	-6	-	-	-	-	-	-
25 Metallvareindustri	16	16	24	6	3	5	-10	-13	-19	0,39	0,20	0,34	0,62	0,31	0,52
26 Data- og elektronisk industri	6	6	7	0	0	0	-6	-6	-7	-	-	-	-	-	-
28 Maskinindustri	7	9	6	3	3	0	-4	-6	-6	0,64	0,64	-	0,37	0,37	-
30 Transportmiddelindustri ellers	4	6	6	0	0	3	-4	-6	-3	-	-	1,54	-	-	0,46
31 Møbelindustri	3	3	3	3	3	3	0	0	0	2,68	2,67	2,51	1,36	1,33	1,29
33 Maskinreparasjon og -installasjon	16	18	19	3	0	0	-13	-18	-19	0,30	-	-	0,35	-	-
35 Kraftforsyning	24	24	23	16	18	17	-8	-6	-6	1,90	2,11	1,97	2,17	2,34	2,22
36 Vannforsyning	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3,20	2,62	2,76	2,73	2,47	2,51
37 Håndtering av avløpssvann	4	6	3	3	3	3	-1	-3	0	1,99	1,89	1,83	2,39	2,36	2,40
38 Avfallshåndtering	12	8	8	0	0	0	-12	-8	-8	-	-	-	-	-	-
41 Oppføring av bygninger	101	110	113	47	47	51	-54	-63	-62	1,21	1,19	1,29	1,41	1,39	1,51
42 Anleggsvirksomhet	79	76	67	10	12	11	-69	-64	-56	0,94	1,28	1,31	0,84	1,00	0,94
43 Spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet	168	173	178	113	121	119	-55	-52	-59	1,54	1,59	1,52	1,87	1,95	1,90
45 Handel med og reparasjon av motor	42	35	42	16	12	13	-26	-23	-29	0,57	0,42	0,45	0,70	0,52	0,56
46 Agentur- og engrosshandel, unntatt	27	22	27	7	7	8	-20	-15	-19	0,15	0,15	0,16	0,15	0,15	0,17
47 Detaljhandel, unntatt med mot	158	160	157	115	122	125	-43	-38	-32	1,15	1,18	1,23	1,28	1,35	1,39
49 Landtransport og rørtransport	50	47	50	72	75	73	22	28	23	2,77	2,87	2,82	2,47	2,59	2,59
50 Sjøfart	3	0	6	3	0	6	0	0	0	0,29	-	0,67	0,35	-	0,75
51 Lufttransport	3	3	0	0	0	0	-3	-3	0	-	-	-	-	-	-
52 Transporttjenester og lagring	6	3	3	0	0	0	-6	-3	-3	-	-	-	-	-	-
53 Post og distribusjonsvirksomhet	12	14	13	0	0	0	-12	-14	-13	-	-	-	-	-	-
55 Overnattingsvirksomhet	11	12	15	0	0	0	-11	-12	-15	-	-	-	-	-	-
56 Serveringsvirksomhet	23	21	20	14	8	10	-9	-13	-10	0,52	0,32	0,36	0,44	0,28	0,32
58 Forlagsvirksomhet	3	3	7	3	3	3	0	0	-4	0,44	0,45	0,46	0,34	0,34	0,34
59 Film- og TV-produksjon, musikk	3	0	0	0	0	3	-3	0	3	-	-	1,87	-	-	0,91
60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	3	0	0	0	0	-3	-3	0	-	-	-	-	-	-
61 Telekommunikasjon	0	0	3	0	0	0	0	0	-3	-	-	-	-	-	-
62 IT-tjenester	4	3	8	0	0	3	-4	-3	-5	-	-	0,19	-	-	0,11
63 Informasjonstjenester	3	6	3	3	0	0	0	-6	-3	1,70	-	-	1,30	-	-
64 Finansieringsvirksomhet	19	16	16	18	17	20	-1	1	4	2,78	2,55	3,07	1,41	1,30	1,57
66 Finans-, forsikringshjelpetjenester	3	3	3	0	0	0	-3	-3	-3	-	-	-	-	-	-
68 Omsetning og drift av fast eiend	3	10	12	3	11	7	0	1	-5	0,24	0,91	0,57	0,25	0,89	0,56
69 Juridisk og regnskapsmessig tjenester	17	19	15	13	14	13	-4	-5	-2	0,93	0,98	0,90	0,83	0,87	0,82
71 Arkitekter og tekniske konsulenter	23	28	24	9	9	9	-14	-19	-15	0,44	0,43	0,43	0,35	0,35	0,35
72 Forskning og utviklingsarbeid	3	3	3	0	0	0	-3	-3	-3	-	-	-	-	-	-
74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk	3	0	3	3	0	0	0	0	-3	0,55	-	-	0,46	-	-
75 Veterinærtjenester	3	3	3	0	3	0	-3	0	-3	-	1,64	-	-	1,86	-
77 Utleie- og leasingvirksomhet	9	6	9	6	3	3	-3	-3	-6	2,05	0,95	0,90	1,66	0,89	0,84
78 Arbeidskrafttjenester	13	15	14	3	3	3	-10	-12	-11	0,19	0,21	0,19	0,16	0,17	0,15
79 Reisebyråer og reisearrangører	3	0	3	5	0	0	2	0	-3	2,49	-	-	1,86	-	-
80 Vaktteneste og etterforskning	3	3	0	0	0	0	-3	-3	0	-	-	-	-	-	-
81 Tjenester tilknyttet eiendomsdrift	50	46	38	36	36	25	-14	-10	-13	1,37	1,32	0,91	1,51	1,48	1,03
82 Forretningsmessig tjenesteyting	0	3	6	0	0	0	0	-3	-6	-	-	-	-	-	-
84 Off. adm., forsvar, sosialforsikring	82	78	76	71	71	66	-11	-7	-10	1,00	0,95	0,90	0,92	0,88	0,83
85 Undervisning	104	103	117	91	93	95	-13	-10	-22	0,87	0,88	0,91	0,89	0,88	0,91
86 Helsetjenester	135	133	143	103	101	105	-32	-32	-38	0,91	0,87	0,91	0,99	0,92	0,96
87 Pleie og omsorg i institusjon	166	184	178	145	158	142	-21	-26	-36	1,61	1,72	1,59	2,13	2,26	2,07
88 Omsorg uten botilbud, barnehage	129	132	140	108	115	120	-21	-17	-20	1,25	1,29	1,38	1,30	1,36	1,46
90 Kunstnerisk virksomhet og undervisning	9	6	6	9	6	6	0	0	0	1,48	0,95	0,93	1,03	0,69	0,69
91 Bibliotek, museer o.a. kulturvirksomhet	3	3	3	3	3	0	0	0	-3	0,93	0,95	-	0,69	0,69	-
93 Sports- og fritidsaktiviteter	17	12	10	17	14	13	0	2	3	1,58	1,35	1,20	1,52	1,24	1,10
94 Aktiviteter i medlemsorganisasjoner	19	22	25	13	12	15	-6	-10	-10	1,48	1,35	1,73	1,04	0,95	1,17
95 Reparasjon av varer til personlig bruk	0	3	3	0	0	0	0	-3	-3	-	-	-	-	-	-
96 Annen personlig tjenesteyting	19	16	13	14	13	14	-5	-3	1	1,07	1,02	1,09	1,22	1,13	1,23

Tabell 1. Næringsfordelte indikatorer, Drangedal 4 kv. 2021

Lokaliseringskvotienten viser andelen sysselsatt i næringen i Drangedal delt på andelen sysselsatte innenfor den samme næringen nasjonalt. Bransjer med lokaliseringskvotient over 1 er bransjer som Drangedal har mer av enn gjennomsnittlig i fylket (LQ(F)) og landet (LQ (N)) ellers. Tabellen viser at Drangedal har en høy andel av arbeidsplasser innenfor jord- og skogbruk, og at denne andelen har økt fra 2018 – 2021. Denne næringen utgjør nesten 10 % av arbeidsplassene i kommunen. Næringen omtales også nærmere i kap 6. Naturressurser. Andre sterke næringer er kraft- og nettvirksomhet, finans, bygg- og anlegg, landtransport og handel.

I rapporten fra Telemarksforskning² er det gitt en oversikt over bransjestrukturen i Drangedal etter lokaliseringskvotient LQ (N) for 2009 og 2019 (Fig 1), som også viser at landbruksnæringen dominerer, og at bygg- og anlegg, handel og opplevelsesnæringer er sterke.

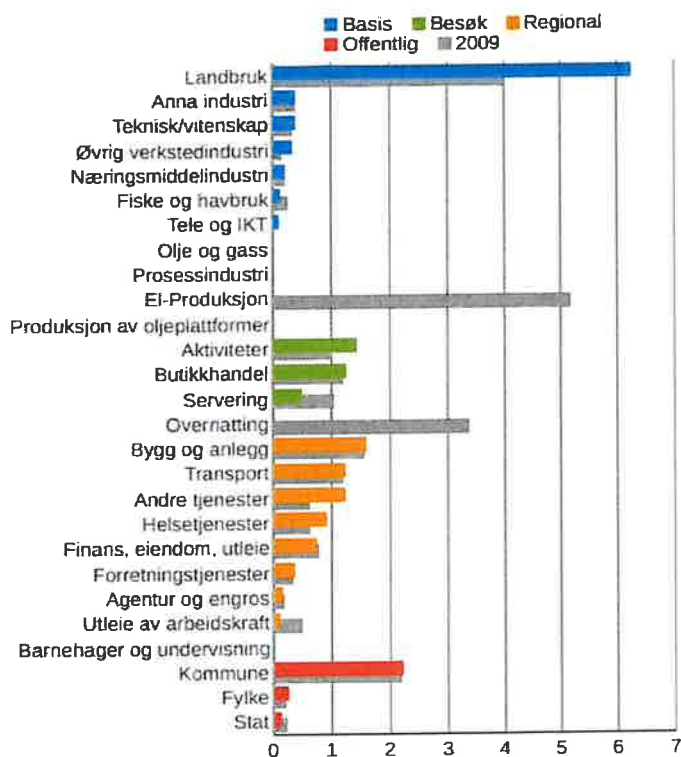
Vi merker oss også at bransjen overnatting har vært stor tidligere, men har forsvunnet. Dette skyldes sannsynligvis konkursen i Gautefall Hotell & Resort i 2012. Aktiviteten har gjenoppstått i andre former, og ansatte antas registrert på andre bransjekoder enn overnatting.

I oversikten fra Telemarksforskning ser det ut til at kraftproduksjon også har forsvunnet, men i Panda sin oversikt er det fortsatt en sterkere næring. Dette skyldes nok omorganisering av kraftselskapet grunnet endring i energiloven og utskilling av nettselskaper fra kraftselskapet.

Oversikten viser at det er en relativt stor utpendling fra kommunen med netto utpendling på 683 personer, som utgjør vel 34 % av de sysselsatte bosatt i kommunen. En stor andel av disse arbeider innenfor bygg- og anleggsnæringen (ca 177 og 26 %) Industri (ca 112 og 17 %), helse-, pleie- og omsorgstjenester (ca 94 og 14 %), og handel (ca 80 og 12 %).

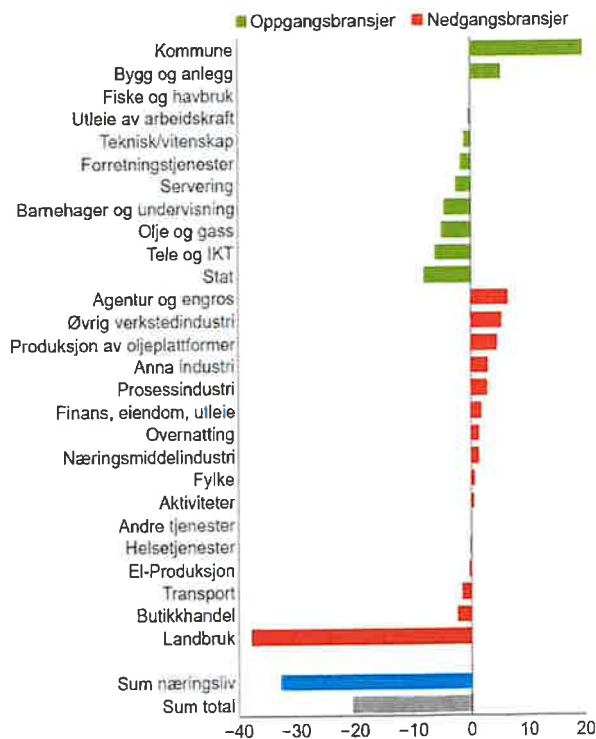
Pendling omtales ellers nærmere i kap. 7.

² [Regional analyse for Drangedal 2020 \(Telemarksforskning\)](#)

Figur 1.2.3 Lokaliseringskvotienter i 2019 for ulike bransjer i Drangedal sammenliknet med 2009.

Figur 1. Bransjefordeling 2009 – 2019. Kilde: Telemarksforskning

Figur 1.2.4 Bransjeeffekten for Drangedal.

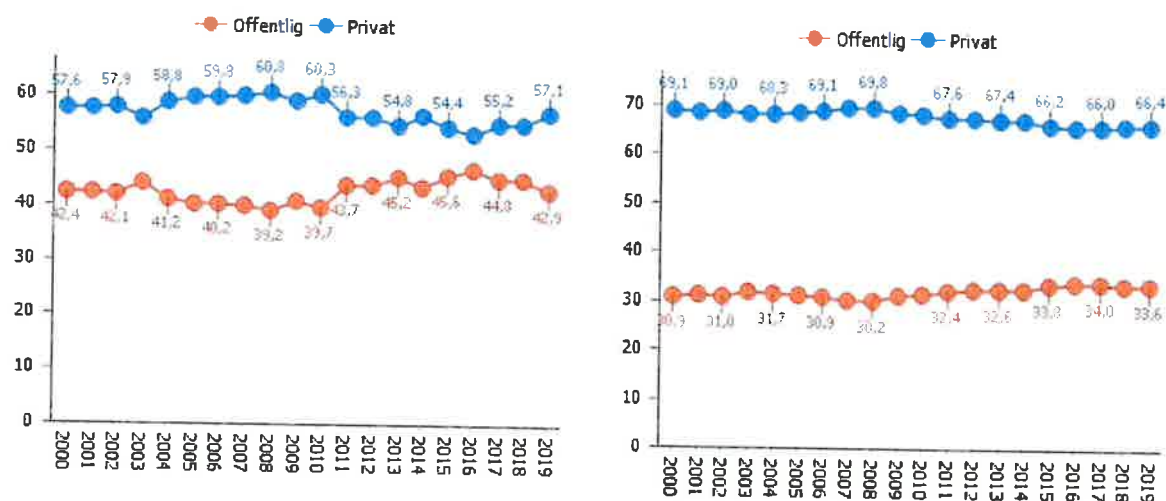
Figur 2. Bransjeeffekten for Drangedal. Kilde: Telemarksforskning

Rapporten fra Telemarksforskning³ diskuterer også effekten av bransjestrukturen i Drangedal. Variasjoner i vekst i de ulike bransjer fører til at Drangedal får ekstra vekst om denne bransjen er særlig stor, og lavere vekst om bransjen er relativt liten i kommunen. For bransjer i nedgang vil en få økt nedgang om disse bransjene er relativt stor på stedet. Figuren under viser en oversikt over bransjeeffekten i Drangedal, som viser en negativ bransjeeffekt på – 33 arbeidsplasser, og disse vil komme i landbruksnæringen som er den sterkeste næringen i Drangedal.

2.3 Fordelingen mellom offentlig og privat sektor

Drangedal har en relativ stor andel offentlige ansatte, med 42,9 % sysselsetting i offentlig sektor. Dette er en del høyere enn Vestfold og Telemark fylke, som har 33,6 % sysselsetting i offentlig sektor⁴. Av nabo-kommunene har Nissedal og Kviteseid høyere sysselsetting i offentlig sektor, med sine hhv. 48,3 % og 45,3 %.

Figurene under viser at andelen i privat sektor i Drangedal har økt litt de siste årene. For fylket har andelen lagt rimelig stabilt de siste årene.

Figur 3. (venstre) Fordeling off – privat Drangedal og Figur 4. (høyre) Fordeling off – privat Vestfold og Telemark. Kilde: SSB

2.4 Næringslivet i pendleravstand fra Drangedal

Per 4.kvartal 2021 var det 570 menn og 315 kvinner i alderen 15 – 74 år som pendlet ut fra Drangedal kommune for å arbeide. Innpendlingen var på 122 menn og 81 kvinner⁵. Dette gir en netto utpendling på 683 personer. Transportbransjen har størst netto innpendling til kommunen.

³ [Regional analyse for Drangedal 2020 \(Telemarksforskning\)](#)

⁴ [Kommuneprofilen](#)

⁵ [SSB tabell 11616](#)

Ifølge fig 1.4.6 i Regionalanalyse for Drangedal utført av Telemarskforskning (2020), var det i 2019 størst utpendling til Kragerø, Skien og Porsgrunn. Vi tar derfor med oversikt over sammensetningen av næringslivet i disse kommunene.

Tabell 2. Næringsfordelte indikatorer i de største pendlerkommunene for Drangedal. Kilde: Panda-analyse

Næringsfordelte indikatorer, ansatte 4. kv. 2021	Kragerø	lqf	lgn	Skien	lqf	lgn	Porsgrunn	lqf	lgn
1 Jordbruk, jakt og viltstell	24	0,42	0,41	143	0,4	0,39	43	0,18	0,18
2 Skogbruk	16	1,02	1,65	54	0,55	0,89	19	0,29	0,46
7 Bergverksdrift	29	3,47	4,29	27	0,52	0,64	51	1,45	1,79
9 Produksjon av næringsmidler (unntatt fiskeforedling)	12	0,17	0,21	246	0,57	0,69	154	0,53	0,64
10 Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer	6	1,23	0,86	48	1,57	1,1	18	0,87	0,61
11 Produksjon av trelast og trevarer	30	1,34	1,49	69	0,49	0,55	30	0,32	0,35
12 Produksjon av papir og papirvarer (Treforedling)	44	39,83	10,65	0	0	0	0	0	0
14 Oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri	143	1,95	6,94	13	0,03	0,1	944	3,05	10,86
16 Produksjon av mineralske produkter (glass og keramiske proc	3	0,15	0,2	142	1,15	1,55	287	3,45	4,65
17 Produksjon av metaller (jern og stål, aluminium mv)	3	0,15	0,19	23	0,18	0,23	187	2,21	2,74
18 Produksjon av metallvarer (inkl. konstruksjoner)	54	1,08	1,69	201	0,64	1,01	204	0,97	1,52
19 Produksjon av datamaskiner, elektroniske produkter og elekt	68	0,96	2,88	835	1,89	5,66	38	0,13	0,38
21 Produksjon av maskiner og andre transportmidler	31	1,53	0,98	47	0,37	0,24	21	0,25	0,16
23 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	23	0,68	0,81	154	0,73	0,86	661	4,63	5,49
24 Produksjon og distribusjon av elektrisitet, fjernvarme og gass	34	1,21	1,34	29	0,17	0,18	500	4,23	4,67
25 Vannforsyning og avløp, gjenvinning av avfall og miljørydding	9	0,29	0,36	120	0,62	0,76	205	1,57	1,92
26 Bygge- og anleggsvirksomhet	537	1,31	1,51	2 252	0,88	1,01	1 481	0,86	0,99
27 Handel med og reparasjon av motorkjøretøy	101	1,08	1,32	813	1,38	1,7	415	1,05	1,29
28 Engros- og agenturhandel (utenom motorkjøretøy)	65	0,42	0,42	939	0,98	0,96	465	0,72	0,71
29 Detaljhandel (utenom motorkjøretøy)	363	1,07	1,21	2 081	0,98	1,11	1 273	0,89	1,01
32 Land- og lufttransport	56	0,62	0,54	795	1,4	1,23	298	0,78	0,68
33 Lagring og andre tjenester tilknyttet transport	11	0,32	0,26	86	0,4	0,32	255	1,75	1,4
34 Post og distribusjonsvirksomhet	0	0	0	153	1,09	0,97	113	1,19	1,07
35 Overnattings- og serveringsvirksomhet	247	2,16	1,98	568	0,79	0,73	427	0,88	0,81
36 Forlagsvirksomhet, Film-, video- og musikkproduksjon, radio-	20	0,69	0,42	130	0,72	0,44	196	1,61	0,97
37 Telekommunikasjon, informasjonsteknologi og informasjons	8	0,12	0,07	323	0,8	0,48	249	0,92	0,54
38 Finansiell tjenesteyting og forsikringsvirksomhet	102	3,41	1,39	227	1,21	0,49	111	0,88	0,36
39 Omsetning og drift av fast eiendom	54	1,36	1,32	190	0,76	0,74	189	1,13	1,1
40 Faglig, rådgivende og teknisk tjenesteyting	109	0,67	0,54	954	0,94	0,76	838	1,22	0,99
41 Forskning og utviklingsarbeid	0	0	0	18	0,3	0,11	216	5,31	1,98
42 Utleievirksomhet, arbeidskrafttjenester	17	0,3	0,24	251	0,71	0,57	407	1,7	1,37
43 Reiselivsvirksomhet	3	0,7	0,46	35	1,3	0,86	10	0,55	0,37
44 Vaktjenester og annen forretningsmessig tjenesteyting	77	0,61	0,65	1 002	1,27	1,35	576	1,09	1,16
45 Reparasjon av husholdningsvarer, datamaskiner og annen pe	38	0,79	0,88	359	1,2	1,34	203	1	1,12
46 Privat undervisning	43	0,83	0,9	286	0,88	0,95	164	0,75	0,81
47 Private helse-, pleie- og omsorgstjenester	153	0,79	0,76	1 664	1,37	1,32	726	0,89	0,85
48 Kunstnerisk og kulturell virksomhet, sport og fornøyelser, me	90	1,07	0,83	701	1,33	1,04	311	0,88	0,68
49 Kommunal tjenesteyting	1 009	1,19	1,42	4 909	0,93	1,11	3 137	0,88	1,05
50 Statlig tjenesteyting	109	0,42	0,37	2 962	1,83	1,6	739	0,68	0,59

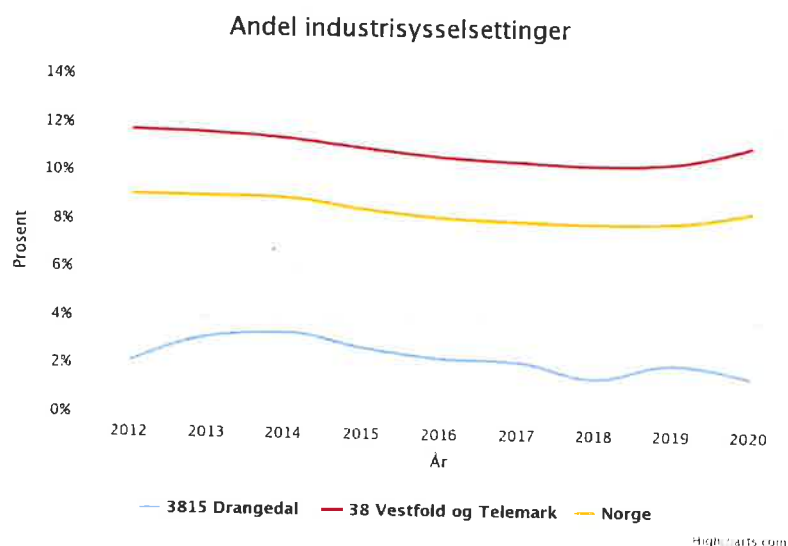
Kragerø utmerker seg med treforedlingsindustri som svært sterk i forhold til både fylkes og nasjonalt. Så også virksomhet innenfor kjemisk- og farmasøytisk industri. Porsgrunn har også en høyere andel sysselsatte innenfor kjemisk- og farmasøytisk industri og verksted for maskiner og utstyr. Skien har ingen næringer som utpeker seg spesielt, med unntak av produksjon av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter. Sykehuset bidrar til en høyere andel av sysselsetting innfor statlig tjenesteyting.

3. Robusthet – systemnivå

Kommunens robusthet vurderes basert på sammensetningen av næringsstrukturen og soliditeten i porteføljen. Viktige måleparametre er andel lavinntekstshusholdninger, ensidig næringsstruktur, befolkningens sysselsettingsandel, andel industrisysselsettinger og bedriftens størrelsesfordeling. I tillegg vil virksomheters egenkapital og rentedekningsgrad fra regnskapsdata kan også være sentralt i vurdering av næringslivets robusthet.

Gjennomgang av de største bedriftene i kommunene presenteres i tabell 3.

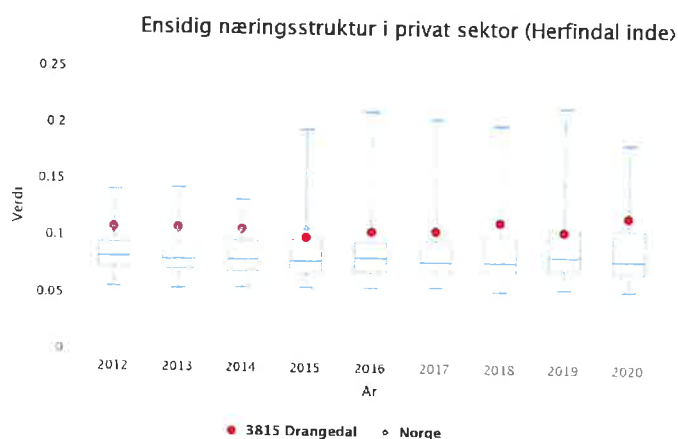
3.1 Næringsstruktur

Figur 5. Andel sysselsatte innenfor industri. Kilde SSB

Drangedal har lav andel sysselsatte i industrien sammenlignet mellom snittet i fylket og i landet for øvrig. Dette kan bety at det er små muligheter for utvikling av lokal leverandør- og servicenæring til industri.

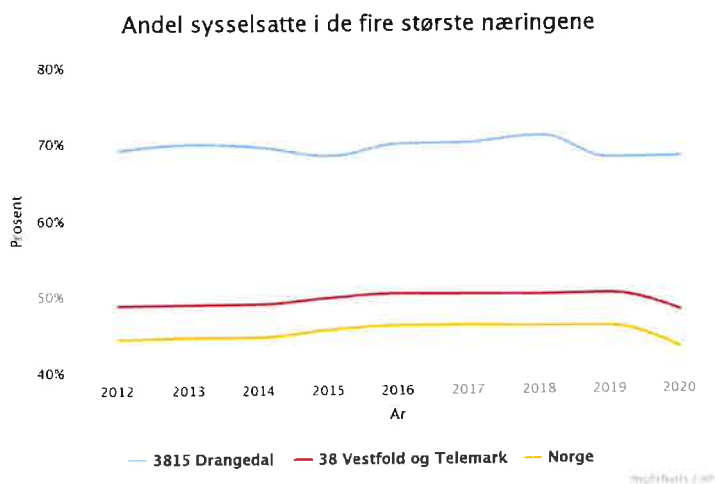
Den andre indikatoren for robusthet er et mål på graden av ensidighet i næringsstrukturen.

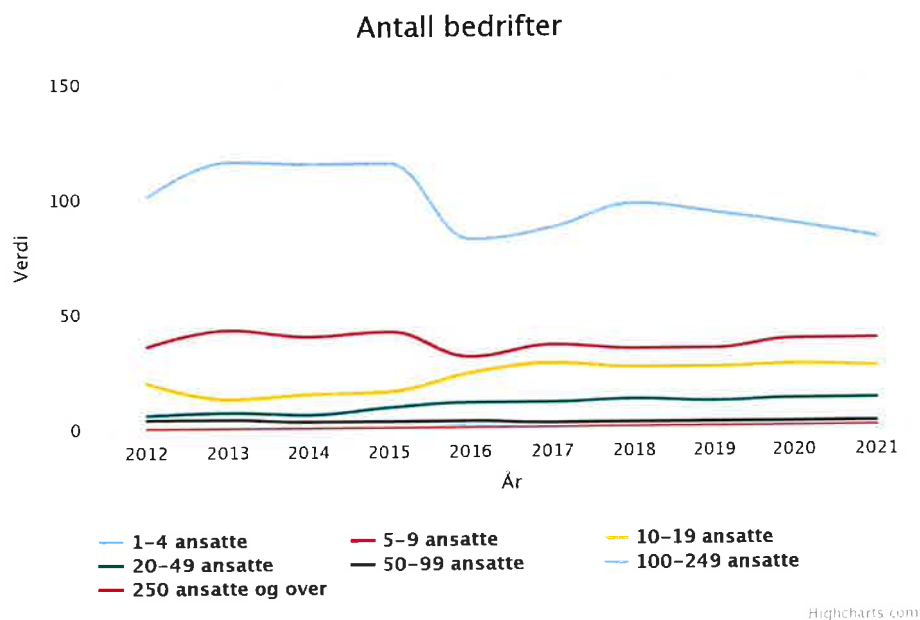
Figur 6. Ensidighet i næringsstruktur. Kilde Pandaanalyse og SSB

Herfindahl-indeksen i figur 6 er et mål på størrelsen på firmaer i forhold til bransjen og en indikator på mengden konkurranse blant dem. Figuren over viser at Drangedal har en ensidig næringsstruktur, og har et lite variert næringsliv å bygge videre på. Høye verdier indikerer at kommunen er avhengig av et fåtall næringer. I NHO sitt Kommune-NM⁶ for 2021 kommer Drangedal ut som nest dårligst i Vestfold og Telemark etter ensidighet i næringslivet (næringslivet er avhengig av få bedrifter), og er nr. 274 på landsbasis.

Dette bildet forsterkes av figur 7 som viser andel sysselsatte i de fire største næringene (bygg- og anlegg, detaljhandel og skog og landbruk).

Figur 7. Andel sysselsatte i de fire største næringene.

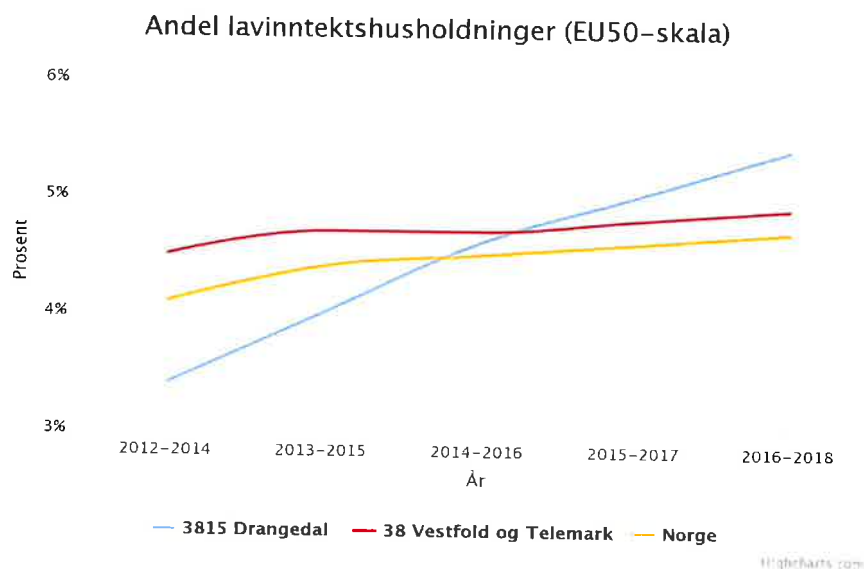

Figur 8. Oversikt over fordeling av størrelse på bedrifter. Kilde. SSB tabell 10309

⁶ [Kommune-NM 2021 \(NHO\)](#)

Utviklingen i bedriftenes størrelsesfordeling kan gi informasjon om det har vært noen spesielle hendelser som for eksempel konkurser, etableringer og fusjoner som man bør ta hensyn til i vurdering av robusthet. Figuren viser at det er en stor andel bedrifter med 1 – 4 ansatte. Det kan stemme godt med andelen av virksomheter innenfor jord- og skogbruk, samt mindre firmaer innenfor bygg- og anlegg. Fordelingen mellom størrelsen på bedrifter har holdt seg ganske stabil de siste 10 årene, men en nedgang i de mindre bedrifter fra 2015 til 2016.

3.2 Individnivå

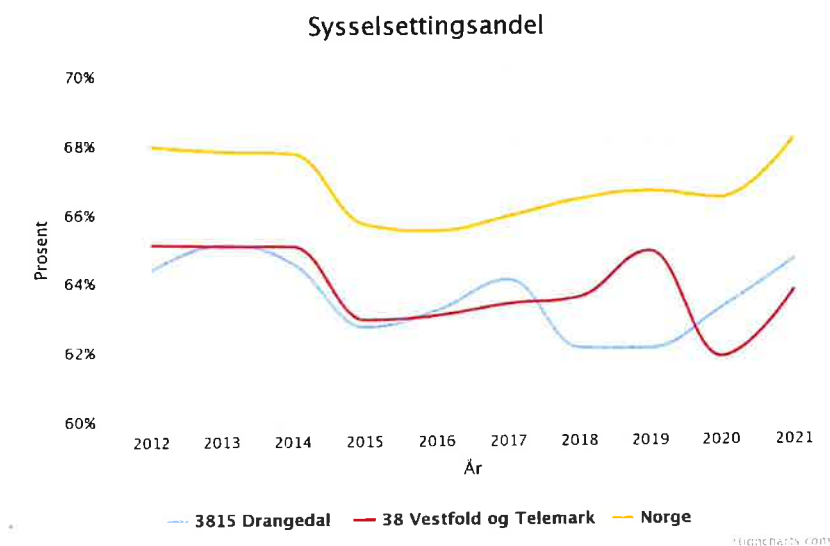

Figur 9. Andel husholdninger med lavinntekt. Kilde: SSB tabell

EU 50 målet er brukt som mål på lavinntekt. Dette er et «strengt» mål på lavinntekt, som ikke fanger opp for mange personer. Drangedal har en høyere andel husholdninger med lavinntekt i forhold Telemark og Vestfold fylkeskommune og Norge. Inntrykket forsterkes av at Drangedal ifølge NHOs Kommune NM 2021⁷ er den dårligste kommunen i fylket beregnet etter gjennomsnittlig bruttoinntekt. Dette kan påvirke mulighetene for utvikling av enklere tjenesteyting, og er noe som bør adresseres i en strategi for næringsutvikling.

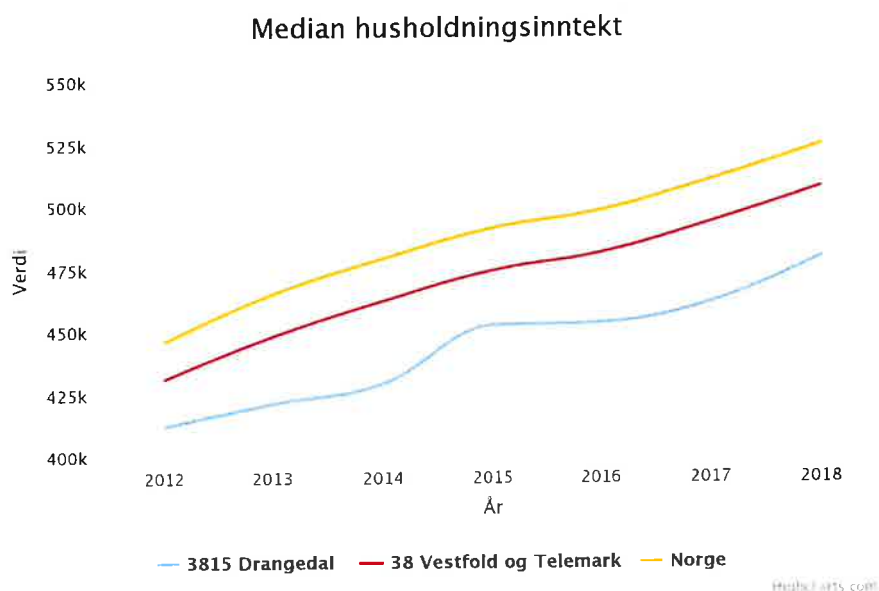
Andelen med lavinntekt har betydning på to måter. Med mange med lavinntekt vil man ha lav lokal etterspørsel. I tillegg kan lavinntekt indikere at man ikke har ressurser som utdanning, ferdigheter og boligformue til å skaffe seg en inntekt lokalt, ved og pendle eller ved å flytte.

⁷ [Kommune NM 2021 \(NHO\)](#)

Figur 10. Sysselsettingsandel. Kilde: SSB tabell 06445.

Sysselsettingsgraden angir sysselsatte personer i prosent av befolkningen 15-74 år og gir informasjon om hvor stor andel av befolkningen som er involvert i arbeidsmarkedet. Den sier imidlertid ikke noe om omfanget av involveringen eller om den gir noe særlig økonomisk utbytte. Den bør derfor ses i sammenheng med neste graf, medianinntekt.

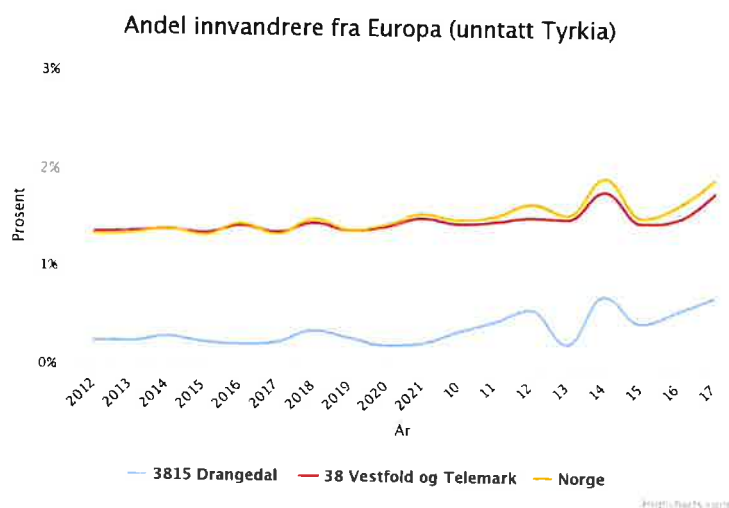
Figur 11. Median husholdningsinntekt. Kilde: FHI folkehelse

Drangedal har en median husholdningsinntekt som er lavere enn i fylket og landet for øvrig, noe som henger sammen med andel lavinntektsfamilier (Fig 9). En lavere sysselsettingsgrad er også en vesentlig årsak til lavere husholdningsinntekter. Datagrunnlaget for Kommune-NM 2021⁸ viser også at Drangedal har en høy andel uføre i alderen 18 – 67 år, og er nr. 286 på landsbasis. Kommunen er derimot blant de med lavest arbeidsledighet i Vestfold og

⁸ [Kommune-NM 2021 \(NHO\)](#)

Telemark fylke (nr. 7 av 23), og er nr. 131 på landsbasis. Den samme rapporten viser at Drangedal har en vel høy andel eldre (56 – 65 år) i forhold til unge (26 – 35 år) i arbeidsstokken, og er blant de nest dårligste i fylket og nr. 273 på landsbasis.

Den siste indikatoren er andel innvandrere fra Europa (unntatt Tyrkia), som gir en indikasjon på om næringslivet klarer å tiltrekke seg arbeidsinnvandrere.

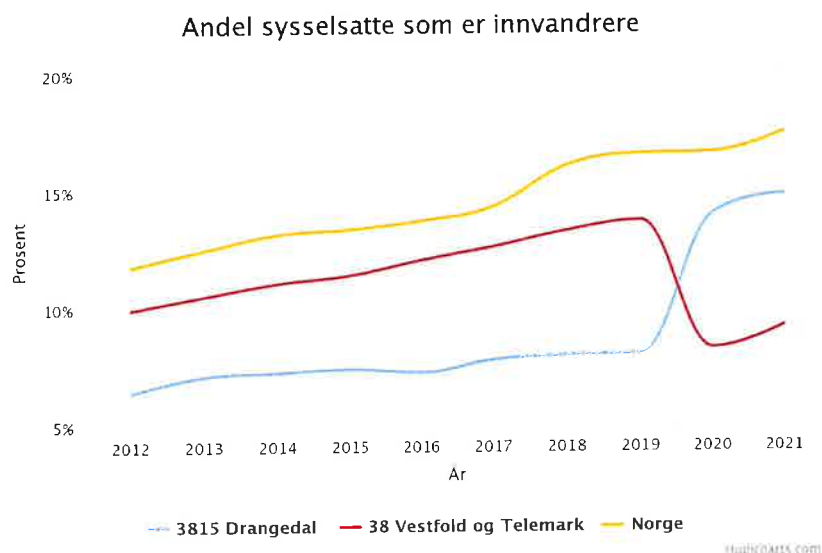

Figur 12. Andel av befolkningen innvandret fra Europa. Kilde SSB

Figuren viser at Drangedal har en god del lavere innvandring enn både gjennomsnitt i fylket og i landet. Kommunen har hatt en stigning i innvandring tilsvarende hva en ser for fylket og nasjonalt.

I 2022 utgjorde andel innvandrere 10 % av befolkningen i Drangedal. I 2020 utgjorde flyktninger og deres familier 32 %, og familieinnvandrere 33 % av dette. Arbeidsinnvandrere utgjorde 21 %. I 2020 var 50,6 % av innvandrerne 15 – 74 år sysselsatt⁹.

⁹ [Statistikk fra Vestfold og Telemark fylkeskommune](#)

Figur 13. Andel sysselsatte som er innvandrere. Kilde SSB

Figuren over viser at Drangedal har klart å sysselsette en høyere andel av innvandrerne enn gjennomsnittet for fylket, men er litt dårligere enn landsgjennomsnittet. Fra 2019 til 2020 var det en sterk økning av andel sysselsatte som var innvandrere i Drangedal. Det stilles spørsmål om økt aktivitet ved Holthe Gård kan være en forklaring.

4. Største bedrifter i kommunen - 2020

4.1 Oversikt over de 20 største bedriftene i Drangedal

Navn	Poststed	Driftsinntekter	Driftsresultat	Ansatte	Bransje
Morgan Gruppen AS	Drangedal	129735	5249	34	Bygg&Anlegg
Drangedal Sparebank	Drangedal	108446	47750	36	Finans
Flom AS	Drangedal	68768	8811	28	Dagligvare, eiendom
Holte Gård Drangedal AS	Drangedal	43845	2514	47	Jordbruk, husdyrhold
Vestmar Transport AS	Drangedal	36418	-1387	25	Transport
Bunnpris Drangedal AS	Drangedal	34445	1010	12	Dagligvare
Drangedal Kraft AS	Drangedal	33550	2314	6	Energi
DE Nett AS	Drangedal	31675	4616	13	Nettleverandør
Vrådal Dagligvare AS	Tørdal	27370	1775	12	Dagligvare
Jv Entreprenør AS	Drangedal	24836	1482	17	Bygg&Anlegg
Coop Kroken Sa	Neslandsvatn	20856	883	11	Dagligvare
Gautefall Skisenter AS	Drangedal	19992	-1340	67	Opplevelsesnæring
Drangedal Bilruter AS	Drangedal	19377	-2037	32	Transport
Kv Bygg AS	Drangedal	17848	426	16	Bygg&Anlegg
Olsen Entreprenør AS	Drangedal	17726	-653	17	Bygg&Anlegg
Skanits AS	Neslandsvatn	16885	2293	10	Bygg&Anlegg
Drangedal And AS	Drangedal	16461	1270	0	Jordbruk, husdyrhold
Stasjonsdrift Cintra AS	Neslandsvatn	16217	338	26	Bensin, butikk
Kroken Maskin AS	Drangedal	15755	920	8	Bygg&Anlegg
Drangedal Byggsenter AS	Drangedal	15236	-593	5	Butikkhandel

Tabell 3. Oversikt over de 20 største bedriftene i Drangedal. Kilde Purehel Pro

Kommunens næringsliv preges av små og mellomstore bedrifter. Bedriftsstrukturen består av to større konstellasjoner – Morgan Gruppen AS/Hoseid AS som driver virksomhet innen bygg og anlegg

og Vestmargruppen med virksomhet innen transport, eiendom og regnskap, i tillegg til en rekke SMB-foretak innen bygg og anlegg, handel og husdyrhold.

4.2 Indikatorer for vurdering av økonomisk robusthet - 2020

For å vurdere økonomisk robusthet har vi sett på følgende indikatorer:

Rentedekningsgrad = (ordinært resultat før skatt + Finanskostnader) / Finanskostnader

Rentedekningsgraden viser bedriftens overskudd i forhold til renteforpliktelser, samt evnen til å påta seg økte renteforpliktelse med dagens lønnsomhetsnivå. En rentedekningsgrad på 1 betyr at alt av overskudd fra driften går med på å dekke bedriftens rentekostnad.

Rentedekningsgraden bør ligge på 2-3 fordi det bør være tilstrekkelig resultat etter fradrag for å dekke for eksempel økte investeringsbehov.

Egenkapitalandel = (Egenkapital / Totalkapital) * 100

Egenkapitalandelen (soliditetsgrad) er en indikator på langsiktig stabilitet, som viser hvor mye selskapet er avhengig av finansiering fra sine aksjonærer. Hvis egenkapitalen er høy, indikerer dette at ledelsen har minimert bruken av gjeld for å finansiere sine eiendeler. Jo lavere egenkapitalandel, desto mer gjeld brukes for å finansiere eiendelene. Resultatet bør sammenlignes med bransjestandarder, siden de viser hvilket nivå på egenkapitalandelen som anses som standard innenfor en bestemt bransje.

Navn	Driftsinntekter	Driftsresultat	Rentedekningsgrad	Egenkapitalandel %
Morgan Gruppen AS	129735	5249	23,55	43
Drangedal Sparebank	108446	47750	9,46	12,4
Flom AS	68768	8811	1297	65,2
Holte Gård Drangedal AS	43845	2514	153	54,7
Vestmar Transport AS	36418	-1387	-2,53	18
Bunnpris Drangedal AS	34445	1010	33,8	30
Drangedal Kraft AS	33550	2314	1,36	42,4
DE Nett AS	31675	4616	7,62	13,7
Vrådal Dagligvare AS	27370	1775	71	43,2
Jv Entreprenør AS	24836	1482	6,25	12,5
Coop Kroken Sa	20856	883	25,5	45,5
Gautefall Skisenter AS	19992	-1340	4	11,8
Drangedal Bilruiter AS	19377	-2037	-1,35	52,1
Kv Bygg AS	17848	426	2,29	29,6
Olsen Entreprenør AS	17726	-653	-1,01	-5,8
Skani AS	16885	2293	14,6	-11,4
Drangedal And AS	16461	1270	3,81	21,4
Stasjonsdrift Cintra AS	16217	338	338	10,9
Kroken Maskin AS	15755	920	42,19	67,9
Drangedal Byggsenter AS	15236	-593	-4,39	46,5

Tabell 4. Oversikt over økonomisk robusthet i de 20 største bedriftene. Kilde: Purehelp Pro

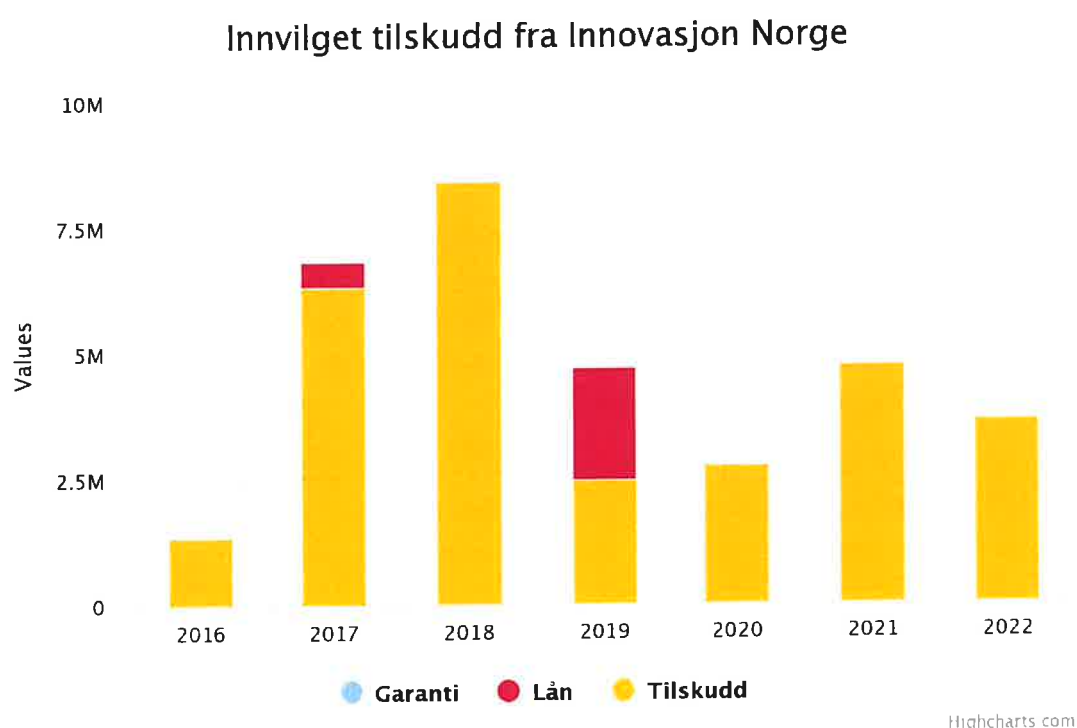
Indikatorene viser at det er varierende økonomisk robusthet innen Drangedals største bedrifter. Hovedbildet er at de fleste bedriftene driver sunt, med akseptabel resultatgrad og forholdsvis god egenkapitalandel. Hvis man går inn på enkeltbedrifter vil man se at for flere

av bedriftene som har svakere indikatorer i 2020 er dette et enkelttilfelle for 2020 i forhold til tidligere historikk. Noe av dette kan forklares med Korona-situasjonen. Andre bedrifter har hatt bedre tall i 2020 enn tidligere, spesielt når det gjelder rentedekningsgrad.

5. Utviklingsevne

Utviklingsevne er ofte vanskelig å «fange» kvantitativt, og det kan være utfordrende å sikre seg «rett» informasjonsgrunnlag. Eksempelvis kommunens rolle som tilrettelegger for lokal næringsutvikling, bidrag til realisering og attraktivitet for nyetableringer er sentrale faktorer for å måle utviklingsevnen, men som ikke fanges opp i omstillingsmodulen.

Søknader og tildelinger fra virkemiddelapparatet gir en viss indikator på utviklingsviljen i bedriftene. Men med få private bedrifter, vil det være begrenset hvor mange søknader som sendes inn. Bevilgninger og tilskudd fra Innovasjon Norge¹⁰ viser at det ble gitt ca. 3 MNOK i landbrukstilskudd, 1,2 MNOK i investeringstilskudd til landbruket, to bedrifter fikk oppstartstilskudd på kr 100 000,- og en fikk et bedriftstilskudd på kr 50 000,-. Vi ser også av figur 14 at innvilgede tilskudd fra IN har gått ned de siste årene.

Figur 14. Tildelinger fra Innovasjon Norge. Kilde Pandaanalyse

¹⁰ [Tildelinger fra IN](#)

Oversikt fra Forskningsrådet¹¹ viser også at det har vært søkt om svært få prosjekter til Skattefunn-ordningen i årene 2002 – 2021 (11 stykker, hvorav 7 ble godkjent). Dette viser at det er potensiale for utvikling i bedriftene i Drangedal.

Innsendt dato	Bedriftsnavn	Prosjektittel	Kommune	Søknad godk	Prosjektets år
11/30/2003	Holte Gås og And	Gåseprodukter	Drangedal	JA	2004
3/22/2004	Rønning Maskin AS	Fleksible innhegning- og foringssystemer for husdyr	Drangedal	JA	2004
3/23/2004	Rønning Maskin AS	Tilbehørsprogram til traktorer	Drangedal	JA	2005
12/1/2004	UKJENT	Viking Innovation Partner	Drangedal	NEI	2005
8/31/2006	UKJENT	Spillvarmebasert oppdrett av torsk settefisk i basseng med skrå vegger	Drangedal	NEI	2008
8/31/2015	SKANITS AS	Sikkerhetsnett utvikling, testing og forskning på material styrke	Drangedal	JA	2016
8/23/2017	DRANGEDAL BILRUTER AS	Helseekspress - helseinnovasjon 2018	Drangedal	NEI	2018
8/30/2017	NORDSKOG & VÅGLAND AS	Multistokk	Drangedal	JA	2018
11/10/2017	DRANGEDAL BILRUTER AS	Helseekspress - helseinnovasjon 2018	Drangedal	NEI	2018
3/29/2019	NORDSKOG & VÅGLAND AS	Multistokk2	Drangedal	JA	2020
8/30/2019	VØLLESTAD ELEKTROINSTALLASJON	Nye metoder for feste av kabler	Drangedal	JA	2022

Tabell 5 Oversikt over søknader til Skattefunn 2002 - 2021. Kilde: NFR Prosjektbank

Drangedal etablerte et næringsfond på 1 MNOK årlig i innskudd fra Drangedal kommune og Drangedal Sparebank i 2020¹². Kommunen skriver i sin Årsrapport fra 2020 at det har vært god aktivitet i bedriftsnettverket «Mat og opplevelser i Drangedal» der 15 mindre bedrifter deltar. Her kan det ligge muligheter for videre utvikling av opplevelsesnæringer i kommunen.

6. Naturressurser

6.1 Verdiskaping fra landbruket

Agri Analyse har utarbeidet en rapport over Verdiskaping i landbruket og matindustrien i Vestfold og Telemark publisert i 2021¹³. Rapporten viser at det i 2020 var det registrert 56 foretak med dyrka jord i Drangedal (Fig 15). Antall dekar dyrka jord per foretak ligger godt under gjennomsnittet i fylket, og utgjør kun 2 % av jordbruksarealet som er i drift i fylket. Antall jordbruksforetak har blitt redusert med 18 % i årene 2010 – 2020.

Drangedal er en større skogkommune i fylket, og hadde en avvirkning med en bruttoverdi på i overkant av 19 MNOK i 2021. Det var registrert 89 bedrifter i skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk, og 7 bedrifter som produserte trelast og varer av tre m.m.

¹¹ [Skattefunn prosjekter 2002 - 2021](#)

¹² [Årsrapport 2020 for Drangedal kommune](#)

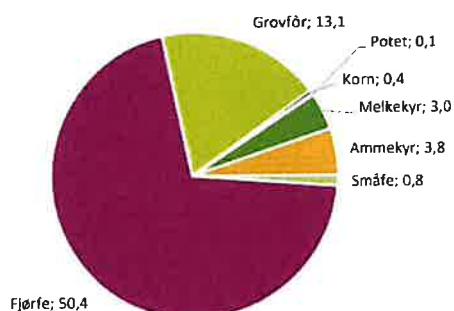
¹³ [Verdiskaping i landbruket og matindustrien i Vestfold og Telemark \(Agri Analyse\)](#)

Fakta om Drangedal	
Antall innbyggere (2020)	4 060
Totalt areal i alt, km ²	1 063
Jordbruksareal i drift, km ²	11
Drangedals andel av Vestfold og Telemarks jordbruksareal i drift	2%
Produktivt skogareal, km ²	674
Omsatt tømmervolum, m ³	55 544
Antall landbrukseiendommer	578
Antall jordbruksbedrifter (foretak med produksjonstilskudd)	56
Antall sysselsatt jordbruk	64
Antall sysselsatt skogbruk	38
Antall sysselsatt tre- og papirindustri	3
Antall sysselsatt matindustri	3
Verdiskaping, jordbruk, mill. kr (førstehåndsverdi)	72
Verdiskaping, skogbruk (bruttoverdi av avvirkning), mill. kr	18

Figur 15. Fakta om Drangedal ang jord- og skogbruk. Kilde. Agri analyse

I rapporten til Agri Analyse fremkommer det at førstehåndsverdien av husdyr- og planteproduksjonen i Drangedal i 2020, var på 72 MNOK. Nesten 3/4 av denne kommer fra fjørfeproduksjon, med 50,4 MNOK (Fig 16). Kommunen har 4 % av slaktekyllingproduksjonen i fylket, og hele 46 % av produksjonen av and, gås og kalkun¹⁴.

Samlet førstehåndsverdi: 72 millioner kroner

Figur 16. Førstehåndsverdien av husdyr- og planteproduksjon i Drangedal i 2020. Kilde Agri Analyse

6.2 Natur- og friluftsområder

Visjonen til Drangedal er: «Drangedal skal ha befolkningsvekst gjennom gode vilkår for bosted, besøkende og bedriftsutvikling», jf. utkast til samfunnsplan 2019 – 2029¹⁵.

Drangedal skal være et attraktivt sted og bo og besøke. Kommunen har mål om å legge til rette for turisme og utbygging av fritidsboliger. Biathlon-anlegget i Gautefall beskrives videre som viktig for å gjøre området mer attraktivt for innbyggere, fritidsbeboere og besøkende. Gautefall er et satsingsområde for utbygging av fritidsboliger, og det er vedtatt en kommunedelplan for Gautefallheia¹⁶ som følge av et tydelig behov å sikre en bærekraftig utbygging som ivaretar både bruks- og verneinteressene i område.

¹⁴ [Verdiskaping i landbruket og matindustrien i Vestfold og Telemark \(Agri Analyse\)](#)

¹⁵ [Utkast til samfunnsplan 2019 - 2029](#)

¹⁶ [Kommunedelplan Gautefallheia](#)

Utvikling av dette området kan bidra til arbeidsplasser innenfor bygge- og anleggsnæringen, som er en sterk næring i kommunen. I tillegg vil en kunne styrke grunnlaget for flere arbeidsplasser innenfor opplevelsesnæringer i kommunen.

7. Kommunikasjoner og pendling.

Drangedal er en kommune der pendling vil hovedsakelig foregå per bil. Reiseavstander (ca.) til naturlige pendlerområder fra Drangedal (Prestranda)¹⁷:

Kommune	Avstand	Reisetid med bil	Reisetid med tog
Skien	55 km	48 min	
Porsgrunn	50 km	45 min	
Kragerø	40 km	35 min	
Notodden	80 km	1 t 40 min	2 t
Kongsberg	120 km	1 t 50	1 t 20 min
Arendal	100 km	1 t 15 min	
Oslo	20 km	2 t 40 min	2 t 40 min

Tabell 6. Oversikt over pendleravstander fra Drangedal. Kilde: Kommunekart

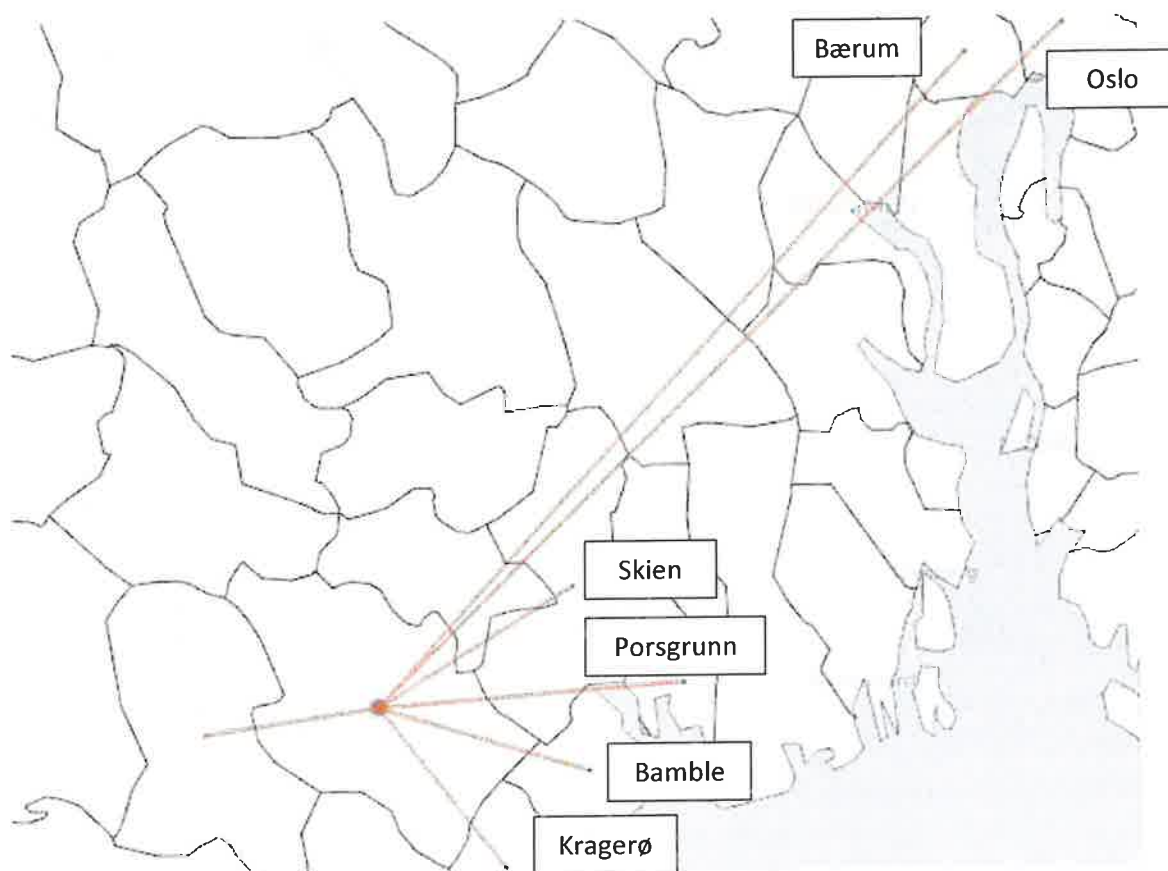
Drangedal er en stasjon på Sørlandsbanen med avganger mot både Oslo og Kristiansand /Stavanger. Det går også bussruter til pendlerdestinasjoner som Kragerø, Porsgrunn og Skien. De største pendlerdestinasjoner per Q 4 2021 vises i tabell 3. Kart over pendlerområdet er framstilt i figur 17.

Pendlerkommuner	Antall per Q4 2021
Kragerø	212
Skien	158
Porsgrunn	112
Oslo	61
Bamble	38
Nissedal	33
Bærum	28

Tabell 7. Sysselsatte (15-74 år), etter arbeids- og bostedskommune. Pendlingsstrømmer. 4 Kvartal (K) 2000-2021. Kilde: SSB tabell 03321

Det er verdt å nevne at det pågår større industrietableringer i regionen, eks. Morrow sin batterifabrikk i Eyde industripark ved Arendal. Det er ca. 10 mil mellom Drangedal og Arendal, og vil slik være innenfor pendleravstand. Det er lagt til rette for større næringsarealer langs ny E 18 mot Kristiansand, som det er stor grunn til å tro vil gi flere arbeidsplasser i området.

¹⁷ [Kommunekart Drangedal](#)

Figur 17. Kart over Drangedal og pendlerområdet. Kilde: SSB, Pendlerstrømmer

8. Demografi og menneskelige ressurser

I Q 4 2021 var det registrert 4 093 innbyggere i kommunen¹⁸. Drangedal har hatt en negativ befolkningsutvikling de siste årene, og med netto innenlands fraflytting og fødselsunderskudd. Flyttetapet er i hovedsak til Notodden og Skien. I 2020 var det derimot en netto innflytting på 11 personer og 0,27 %¹⁹, og som plasserte kommunen er blant de nest best i fylket, og nr. 91 i landet²⁰. Kommune-NM fra NHO viser at det har vært en tilflytting til hele Grenland dette året. Sammenlignet med nabokommunene, kommer Drangedal rimelig godt ut hva gjelder befolkningsvekst i 2020 (Fig. 17).

Utfordringen er et netto fødselsunderskudd og en aldrende befolkning, noe som m.a.o reduserer behovet for boligbygging i kommunen. For å få befolkningsvekst i kommunen er en avhengig av netto tilflytting. Det betinger at flere attraktive arbeidsplasser skapes.

¹⁸ [SSB](#)

¹⁹ [Årsrapport 2020 for Drangedal kommune](#)

²⁰ [Kommune-NM 2021 \(NHO\)](#)

Kommune	1.1.2020	Født	Døde	Netto	Inn- vandring	Innenlands flytting	Vekst	Vekst (%)	1.1.2021
Drangedal	4 060	35	56	-21	21	11	11	0,27	4 071
Kragerø	10 380	83	91	-8	11	30	36	0,35	10 416
Skien	54 942	496	491	5	39	157	202	0,37	55 144
Bamble	14 061	114	122	-8	12	-52	-47	-0,33	14 014
Nome	6 515	57	76	-19	53	-60	-27	-0,41	6 488
Kviteseid	2 403	20	15	5	-2	25	27	1,12	2 430

Figur 18. Befolkningsutvikling i Drangedal og utvalgte nabokommunen i 2020. Kilde: Årsrapport Drangedal kommune 2020

I 2022 utgjorde andel innvandrere 10 % av befolkningen i Drangedal. I 2020 utgjorde flyktninger og deres familier 32 %, og familieinnvandrere 33 % av dette. Arbeidsinnvandrere utgjorde 21 %. I 2020 var 50,6 % av innvandrerne 15 – 74 år sysselsatt²¹. Innvandrere kommer i hovedsak fra Polen, Tyskland, Litauen og afrikanske land.

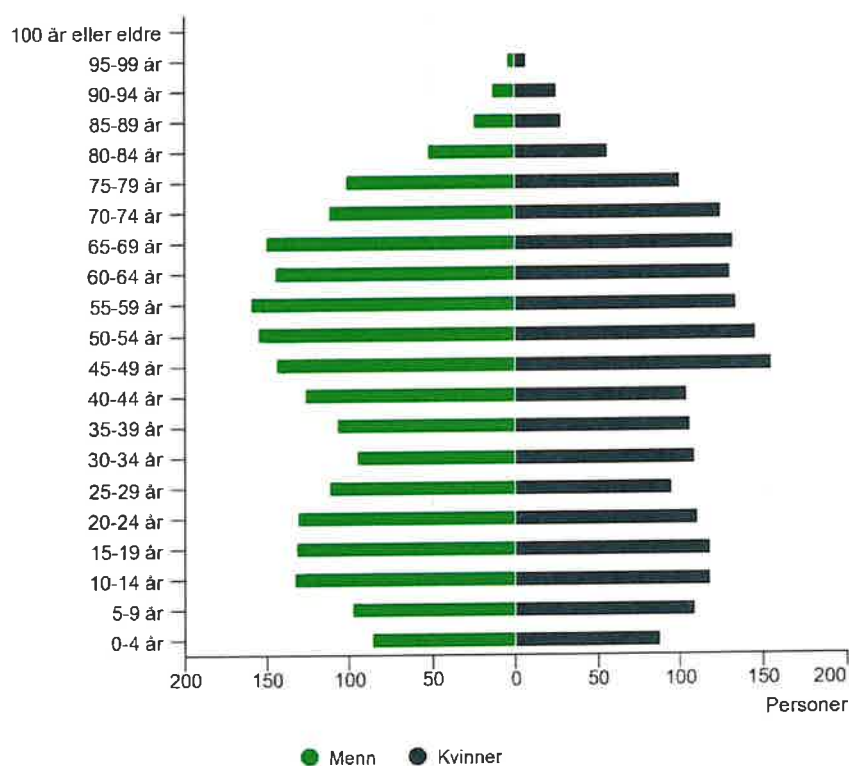
Ifølge kommuneprofil for Drangedal utarbeidet av Vestfold fylkeskommune (2020) vil alderssammensetningen fremover i befolkningen endre seg mye, og antall personer over 80 år vil ifølge hovedalternativet i SSBs befolkningsframskriving mer enn fordobles, fra 219 i 2020 til 545 i 2050²². Figur 19 viser at andelen eldre arbeidstakere (over 55 - 65 år) er høyere enn de yngre (26 – 35 år). Figuren viser også at det er en overvekt av menn i kommunen.

²¹ [Statistikk fra Vestfold og Telemark fylkeskommune](#)

²² [Kommuneprofil Drangedal \(2020\)](#)

Aldersfordeling for innbyggerne i kommunen

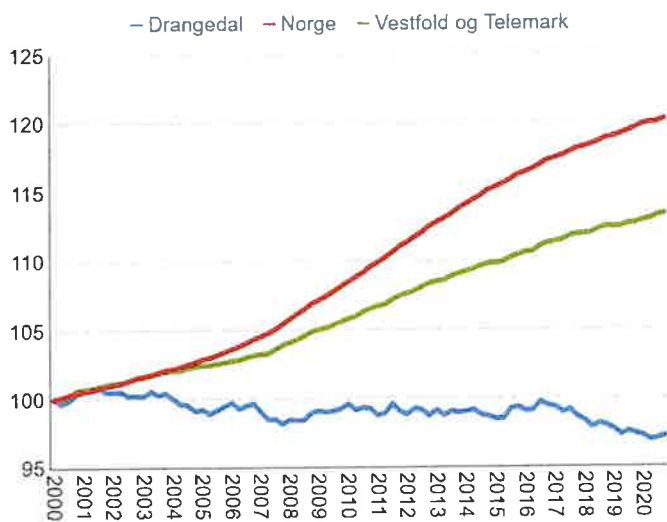
Alder

Kilde:

Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Figur 19. Demografifordeling i Drangedal kommune (2020). Kilde SSB

Figur 2.1.4 Utvikling i folketallet i Drangedal, målt hvert kvartal.

Figur 20. Utvikling i folketall i Drangedal 2000-2020. Kilde: Regional analyse, Telemarksforskning

I figur 20, ser vi at Drangedal har en negativ folketallsvekst sammenlignet med fylket og landet i tidsrommet 2000 – 2020. Utviklingen har vært bedre enn SSBs framskrivningsprognoser. Dette tilskrives høyere innenlands flytting og innvandring.

Demografioversikten i fig. 19, viser at det vil være særlig viktig å legge til rette for kvinnearbeidsplasser for å få opp kvinneandelen i årsklassene 20 – 40 år.

I datagrunnlaget for Kommune-NM 2021²³ fra NHO finner vi også at Drangedal er den kommunen i Vestfold og Telemark fylke som kommer dårligst etter sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå over 4 år etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder, og er nr 300. i landet. Kommunen kommer derimot godt ut etter andel sysselsatte med bestått fagprøve, som nr 8 av 23 i fylket og nr 110 i landet. Disse oversiktene tar ikke med utdanningsnivået på de som er bosatt i kommunen, men som har arbeidssted ett i en annen kommune. Av den grunn kan det være skjulte fagressurser bosatt i kommunen.

9. Konklusjoner og forslag til tiltak

Drangedal er et ensidig næringsliv og der antall private arbeidsplasser har gått ned de siste årene. En stor del av de sysselsatte er ansatt i offentlig sektor. Det er svært få industriarbeidsplasser i kommunen. En stor andel av arbeidstakerne er sysselsatt innenfor få bransjer, noe som gjør næringslivet sårbart. Så også bidrar det at landbruksnæringen er den største næringen i kommunen som er en typisk nedgangsbransje. I tillegg er det mange som er ansatt i små bedrifter, og det er et lavt utdanningsnivå blant de sysselsatte. Det er også en overvekt av eldre arbeidstakere i forhold til yngre, og det er en lav sysselsettingsgrad i kommunen. Kommunen har også en høy grad av utpendling av arbeidstakere (vel 1/3 av de sysselsatte).

Av dette ser vi at Drangedal har en svak næringsstruktur, og har begrensede menneskelige ressurser og et lavere kompetansenivå blant de sysselsatte. Det er en større andel faglært arbeidskraft som er en styrke å bygge videre på. Kommunen har store naturressurser innenfor skogbruk, og har friluftsområder som er attraktive. Drangedal har en lokalisering som ligger nær store markeder på Sør- og Østlandet, og er en del av Grenlandsområdet som har større industri- og næringsetableringer. Det er flere større industrietableringer på gang i regionen (blant annet batterifabrikk), og det er lagt til rette for store næringsarealer langs ny E 18. Det er grunn til å tro at det vil komme flere arbeidsplasser i pendleravstand, som kan bidra til å styrke bosettingspotensialet også i Drangedal.

Det er en betydelig utpendling innen anleggs- og byggenæringen, industri, helse- og omsorgssektoren og handel. Med en aldrende befolkning og fødselsunderskudd, vil det være mindre behov for nybygging av boliger. Vi ser heller et potensiale for bygging av hytter og fritidsboliger, og som kan gi flere arbeidsplasser i kommunen og dermed redusere behov for utpendling til bygge- og anleggsnæringen. Det er en risiko med arbeidstakere som pendler ut av kommunen for at de heller velger å bosette seg nærmere sitt arbeidssted. Egne arbeidsplasser både trygger eksisterende og bidrar til ny bosetting. På den andre siden vil en ha muligheter for at de som pendler inn til kommunen, bosetter seg her, om en finner tilbudene attraktive nok.

²³ [Kommune-NM 2021 \(NHO\)](#)

Covid 19-pandemien har så langt vist å gi positive effekter når det gjelder nordmenn sitt bruk av eget land for reiser og opplevelser. Drangedal ligger i et område som er populært både sommer og vinter. Det bør derfor sees på muligheter for å utvikle opplevelsesnæringene. Gode tilbud for aktivitet og opplevelser bidrar også til å styrke attraktiviteten for de som allerede bor i kommunen, og for de som vurderer å flytte til kommunen grunnet arbeidssted eller annen bekjentskap. Flere besøkende til kommunen fører også til økt handel, behov for overnattingsplasser etc., som også bidrar til økt omsetning og aktivitet i næringslivet, og som igjen kan føre til flere og mer robuste arbeidsplasser. For å få til flere arbeidsplasser innenfor opplevelsesnæringer må det finnes aktører som ser mulighetene og tar tak i utfordringene.

Landbruksnæringen er stor i Drangedal, og særlig fjørfenæringen utgjør en vesentlig del av jordbruksnæringene. Her kan det være muligheter for ny lokal videreforedling av produkter, om det er et ønske fra produsentene. Lokal matproduksjon kan også bidra positivt inn mot opplevelsesnæringen. Det etablerte bedriftsnettverket innenfor mat og opplevelser kan være et godt utgangspunkt for ytterligere vekst her.

Drangedal har stor andel innbyggere med lav inntekt. Det kan synes som om det er et potensiale for å få flere ufaglærte inn i arbeidslivet. Her bør en vurdere muligheter for opplæringstiltak, og gjerne muligheter for å kunne ta fagbrev ute på arbeidsplassene.

Den lave andelen av søknader til og tildelinger av tilskudd fra virkemiddelapparat for utvikling, viser at det er et potensiale for å øke utviklingsevnen gjennom å øke næringslivets bevissthet om innovasjons- og utviklingsarbeid og kjennskap til de ulike offentlige støtteordningene.

Omstilling Drangedal

– presentasjon av funn fra spørreundersøkelse

8. April 2022
Knut Baglo
Tore Svartås
Torhild Aarbergsbotten

proneo

proneo.no

Spørreundersøkelse

- Gjennomført i Microsoft Forms.
- Utsendt 23. mars, med svarfrist 30. mars.
- Utsendt på epost til følgende:
 - Medlemmer i Drangedal Næringsforening, egen liste med 85 epostadresser. Utsendt av Proneo.
 - Mottakere av produksjonstilskudd i landbruket, egen liste med 60 epostadresser. Utsendt av Proneo
 - Lag og foreninger i Drangedal, egen liste med 48 mottakere. Utsendt av Proneo
 - Kommunepolitikere og kommuneadministrasjon - egen. Utsendt av kommunedirektør
 - Totalt utsendte invitasjoner: ca 300
 - I tillegg ble link til undersøkelsen lagt ut på kommunens hjemmesider
- Mottatte svar: 56 svar - en svarprosent på ca 19. Over 50% av svarene kom fra personer som er eiere/ledere eller ansatte i næringslivet.
- Vi anser dette som en god svarprosent, som gir et godt grunnlag for videre arbeid

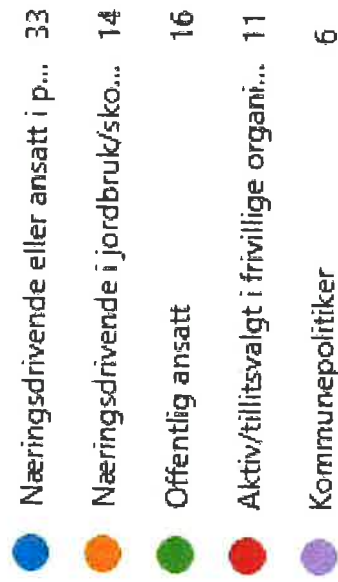
Spørsmål

- Hva er din rolle?
- Hva er Drangedals viktigste konkurransefortrinn?
- Hvilke bransjer eller næringer mener du har størst potensial til å skape nye arbeidsplasser i Drangedal?
- Hva er Drangedals største utfordringer for å få til utvikling og vekst?
- Hva er din vurdering av kommunen som tilrettelegger for næringsutvikling? 11 karaktervalg og fritekst
- Hva er din vurdering av kommunen som rådgiver for næringsliv og gründere? 4 karaktervalg og fritekst
- Hva er din vurdering av kommunens entreprenørrolle? 4 karaktervalg og fritekst
- Hva er din vurdering av kommunens økonomiske og juridiske handlingsrom? 4 karaktervalg og fritekst
- Hva er din vurdering av kommunens kompetanse og kapasitet innen næringsutvikling 3 karaktervalg og fritekst
- Hva mener du må være målet for ei flerårig satsing på utvikling og vekst i Drangedal??
- Kan du navngi aktuelle ressurspersoner som bør engasjeres i dette arbeidet?
- Har du konkrete prosjektideer du vil bringe inn i arbeidet med utvikling og vekst i Drangedal?
- Hvis du har andre innspill til Drangedal, kommunene eller Proneo i forbindelse med arbeidet med utvikling og vekst i Drangedal, eller ønsker bistand? Skriv kort om hva det gjelder samt legg igjen kontaktinformasjonen din her om du ønsker det(telefon/epost).

1. Hva er din rolle?

1. Hva er din rolle? Flere svar mulig.

Flere detaljer

Kommentarer:

- 20 % av kommunepolitikerne har svart
- Innen næringsliv og jordbruk/skogbruk har 47 svart – mange har nok flere roller

2. Hva er Drangedals viktigste konkurransefortrinn?

56 svar –
mange gode
fortrinn

Noen svar:

Fantastisk vakker natur, nærhet til sjø og fjell, sentral mellom Østlandet og Sørlandet Viljen til å få til noe blant mange som bor her. Kanskje særlig blant tilflyttere

Nærhet til variert natur som innbyr til turisme

Utbygd fiber, store arealer, "sentralt", positivt innstilt kommune, næringsfond, krafttilgang.

Vakker natur, krokungenes imøtekommande væremåte, at kommunen aktivt ønsker å utvikle og se etter nye muligheter.

Kommunen er positive til etablering av ny næring. Den sørlige delen av kommunen har kort vei til E18 og det er god togforbindelse med Neslandsvatn og Prestestranda stasjon. Det er godt utbygd fibernettverk i bygda. Det kan være gode utviklingsmuligheter for selskap innen IT. (Feks. selskap som vil etablere seg i forbindelse med det nye datasenteret på Varpet.) Det er flott natur og gode muligheter til et aktivt friluftsliv i Drangedal.

Antall nevnt:

Natur	22
Areal	14
Fiber	11
Sentralt	10
Tog	10
Nærhet	8
Skog	7
E18	7
Beliggenhet	6
Vei	5
Take	5
Fjell	4
Ressurser	3
Arbeidskraft	3
Energi	3
Råvarer	2
Flinke	2
Stabil	2
Turisme	2

Kommentarer fra Proneo

- Naturen er viktig – trivsel for innbyggere, attraktivt for tilreisende og etablere. Nærhet til fjell og innsjø
- Beliggenhet, tilgjengelighet, geografi - gode naturgitte forutsetninger
- Viktig med nærheten til vekstkraftig næringsliv i Grenlandsregionen og Kragerø - pendlermulighetene
- Store areal tilgjengelig i kommunen – gir muligheter for både plasskrevende næringsutvikling, variert bosetting og friluftsliv
- To togstasjoner i kommunen – viktig for reiseliv, arbeidstakere og næringsliv
- Nærheten til E18 beskrives av mange som viktig forbindelse til Sørlandet og Østlandet
- Godt utbygd fibernett i hele kommunen
- Skog og tømmer – solide tradisjoner innen hogst, stor tilgang på tømmer innen kommunen
- Stabil arbeidskraft og flinke folk
- Potensialet i turisme

3. Hvilke bransjer eller næringer mener du har størst potensial til å skape nye arbeidsplasser i Drangedal?

56 svar

Reiseliv

Skogbruk med videre foredling, og biogass

Naturressurser og turistnæring

Videre foredling av trevirke og mineraler

Reiseliv, servicenæring og hytteutvikling, håndverk og små bedrifter

Turisme og småskala produsenter. Få etablert ett stort selskap innen bygg & Anlegg. Lange tradisjoner for dette i Drange

Turisme, jordbruk, nisjenæring, kunst, kultur

Arealkrevende industri.

Skogbruk og turisme

Tilrettelagt turisme og opplevelsesturer. Landbruk

Nytenkning innen Skogbruk

Meiner att skogen vår burde hatt mye større fokus som råvareleverandør enn den har. Vi har og godt utbygd fibernett i h

Reiseliv, håndverkstjenester, grønn energi (sol, biomasse, vannkraft), IT, trebearbeiding

Turisme og hyttebygging

Turisme, lokalmat og kulturbedrifter.

Tjenesteytende næring og håndverkere.

Antall nevnt:

Skogbruk	14
Turisme	13
Reiseliv	9
Landbruk	6
Opplevelsesnæring	4
Opplevelse	3
Tjenester	3
Treforedling	3
Hyttebygging	3
Lokalmat	3
Natur	3
Bygg	3
Bransjer	3
Data	2
Energi	2
Primærnæring	2
Service næring	2
Grønt	2
Anlegg	2

Kommentarer fra Proneo:

- Skogen står sterkt i Drangedal – ikke overraskende...
- Turisme, reiseliv, opplevelsesnæring, hytter trekkes fram av mange
- Lokalmat og småskalaproduksjon har potensial?
- Landbruk, primærnæring kan utvikles videre
- Muligheter for lokal videreutvikling av skogressurser trekkes fram
- Fibernett og fjernarbeidsplasser – konsulenter og rådgivere
- Videreutvikle sterke tradisjoner inn bygg&anlegg
- Styrker innen håndverk og servicenæring

4. Hva er Drangedals største utfordringer for å få til utvikling og vekst?

56 svar

For lett å sette seg i bilen for å pendle til en trygg jobb

Folk tør ikke satse

Grunderrevne og ville ting

Kort vei til ett etablert arbeidsliv i Grenland og omegn. Mange fra Drangedal er vant til å pendle i Bygg & Anlegg. At kommunen er ukjent. Få utenfor vet hvor den ligger

Altfor "tungt" og gammeldags tenkende kommune som verner om sine stillinger og ikke vil ha konkurranse

Beliggenhet, redsel for risiko, omdømme

Næringstomter mrd god beliggenhet

Flere arbeidsplasser, både nyetableringer og vekst i bestående bedrifter, bedre bolyst og aktraktivitet

Negativ administrasjon

Liten tradisjon for grundervirksomhet, manglende forståelse for hvor viktig næring er i kommuneadministrasjon

Samarbeid mellom aktører.

Antall nevnt:

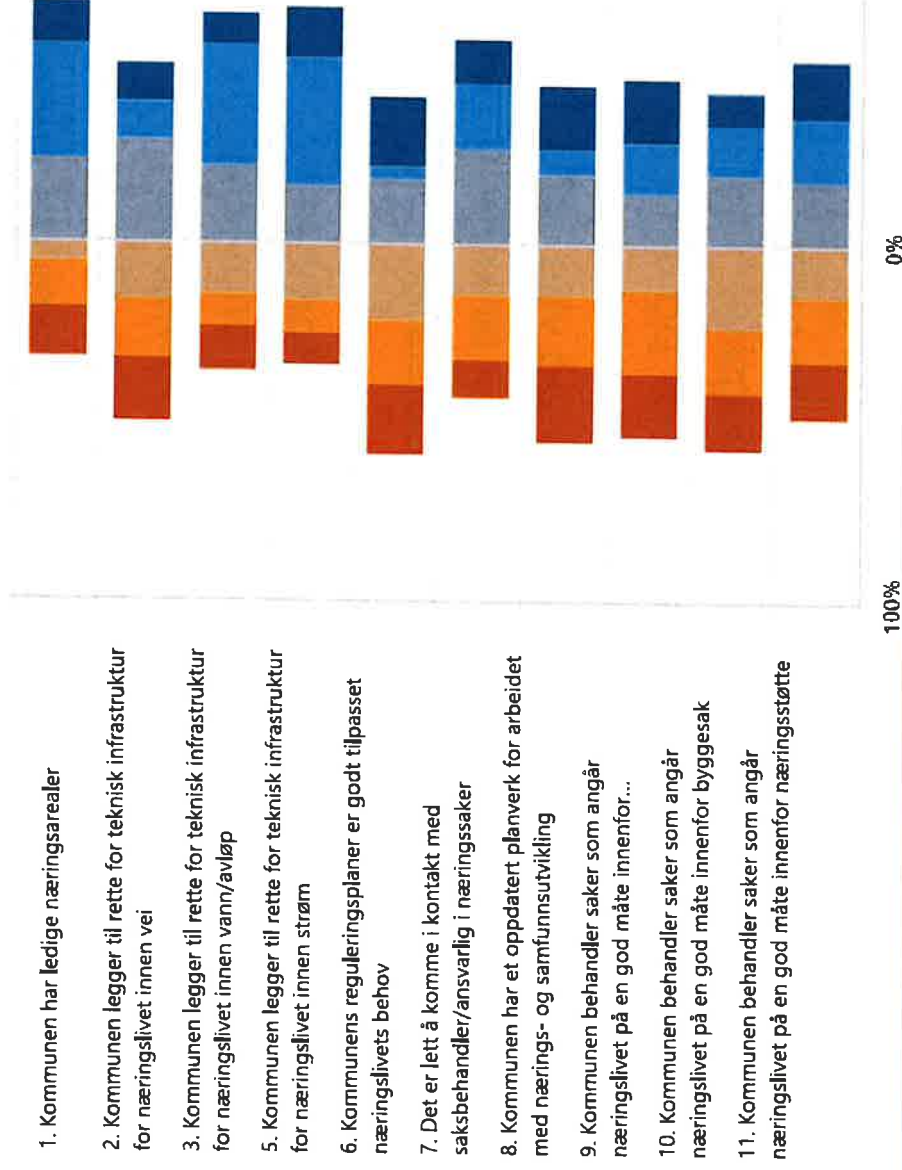
Samarbeid	4
Arbeidsplasser	4
Kapital	3
Folk	3
Tilrettelegging	3
Avgifter	3
Beliggenhet	3
Omdømme	3
Næringstomt	3
Nyetableringer	3
Vekst	3
Politikere	3
Pendle	2
Kompetanse	2
Kommuneadministrasjonen	2
Visjon	2
Kommunale	2
Kommune	2
Fokus	2

Kommentarer fra Proneo:

- Stor spredning i svarene – lite av hovedtrekk å hente ut
- Manglende samarbeid – innen næringslivet og mellom kommune og næringsliv
- Flere peker på at det er lite tradisjoner for gründervirksomhet og vekstvilje
- Mangler på vilje og mot til å satse
- Tilflyttere er flinkere til å etablere ny næring
- Illojale personer, jantelov
- Noen mener kommunen legger for dårlig til rette for gründervirksomhet
- Mangel på prioriteringer i kommunale strategier for næring
- Mangel på visjoner i kommunalt arbeid
- Lite endringsvillighet
- Kort vei til større og attraktive arbeidsmarked i Kragerø og Grenland gjør det attraktivt å pendle til trygge arbeidsplasser

Påstander om kommunen sin rolle som forvalter og tilrettelegger for næringsutvikling

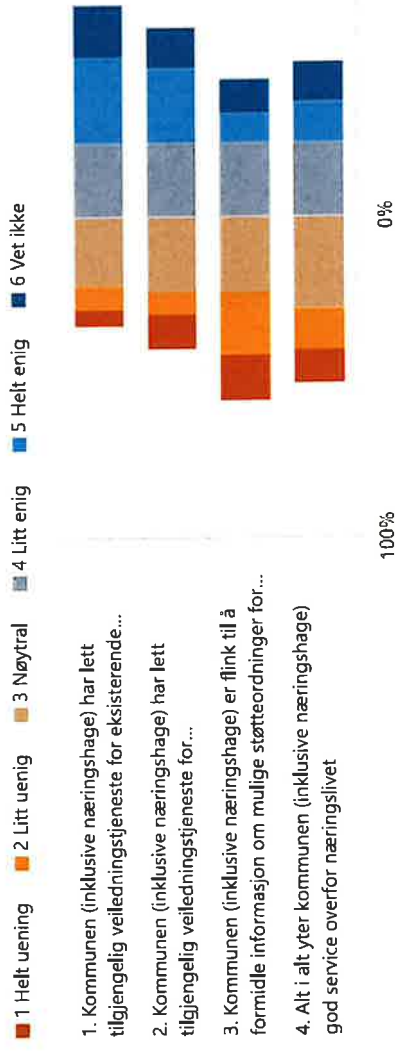
■ 1 Helt uenig ■ 2 Litt uenig ■ 3 Nøytral ■ 4 Litt enig ■ 5 Helt enig ■ 6 Vet ikke

Kommentarer fra svarene:

- Mangel på sentrumsnære ledige næringsareal i Prestestranda
- Dagens næringsarealer har ligget lenge uten at det er etablert nye virksomheter. Dette viser at de ikke er veldig interessante. Kommunen bør sikre seg arealer for næringsutvikling så nær ny E-18 som mulig
- Relativt nyinnflyttet med min næringsvirksomhet - kontakten med kommunen så langt er positiv
- Se f.eks. på initiativet som ble satt i gang på Bygdetunet.

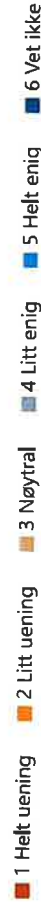
Påstander om kommunen som rådgiver for næringsliv og gründere

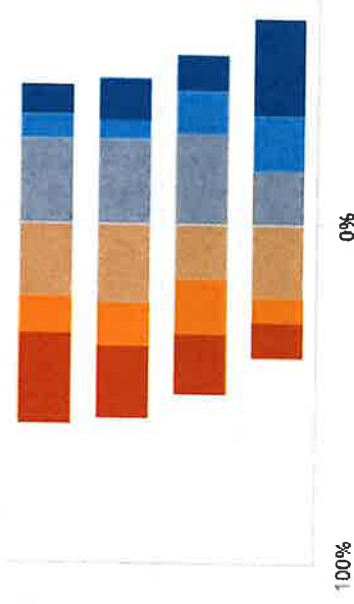
Kommentarer fra svarene:

- Kjenner ikke til at verken Næringsrådet eller kommunen i det siste har besøkt eller tatt kontakt med eksisterende bedrifter for å undersøke hvordan det går og om det er muligheter for utvidelse.
- Næringshagen har utviklet seg til et meget god organ. Men trenger større aktivitet fra kommunale og private aktører.
- Blir feil å ha svaralternativ: Kommune/næringshage, da det er stor forskjell på disse 2 i praksis
- Næringshagen er gjør en veldig god jobb og er et veldig godt "Verktøy" for å hjelpe gründere og stimulere til utvikling av næringsprosjekter

Påstander om kommunens entreprenørrolle

1. Kommunen har god forståelse for behovene til det etablerte næringslivet
2. Kommunen har god forståelse for behovene til gründere/etablerere
3. Kommunen arbeider aktivt for å skape nettverk mellom næringslivet og kommunen
4. Kommunen samhandler godt med eksterne utviklingsaktører som f.eks. (næringshager, innovasj...

Kommentarer fra svarene:

- Viktig med gjennomføringsevne og kraft i næringsarbeidet. Må ikke bli en byråkratisk rolle som bare lager planer, men som ikke evner å få satt de ut i live
- - Jeg opplever kommunens representanter som åpne og med ønske om samarbeid, men har ikke blitt invitert eller deltatt på konkrete samhandlingsarenaer.
- Det bør bli en bedre samhandling mellom kommunen og den som jobber med næring/ de som ønsker å starte opp. Har blitt bedre de siste årene.
- Avtroppende næringssjef har gjort en god jobb på dette. Ingen ting som tyder på at dette blir videreført på samme nivå.

Påstander om kommunens økonomiske og juridiske handlingsrom

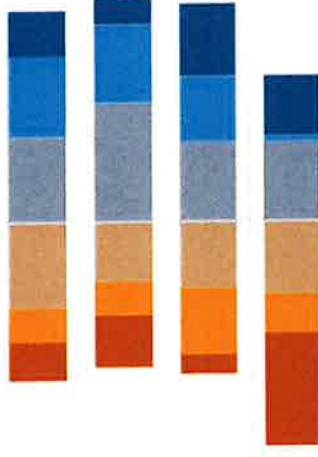
1 Helt uenig 2 Litt uenig 3 Nøytral 4 Litt enig 5 Helt enig 6 Vet ikke

1. Kommunen bruker næringsfond, kraftfond eller tilsvarende for å støtte opp om og utvikle nytt og...

2. Kommunen tilrettelegger for næringsutvikling gjennom investeringer i infrastruktur (bredbånd, are...

3. Kommunen hjelper næringslivet med å skaffe finansiering av sine utviklingsprosjekter, eks....

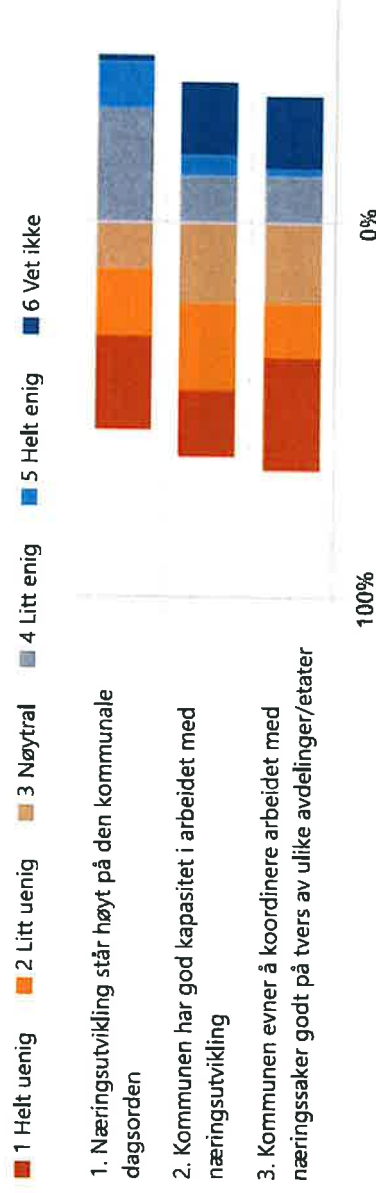
4. Kommunen legger til rette for at også det lokale næringslivet kan vinne oppdrag/avtaler i forbindelse...

Kommentarer:

- Opplever at kommunens representanter oppfordrer til at vi som næringsaktører viser frem hva vi har av kompetanse og tjenester som kommunen kan benytte - det er veldig positivt.
- Kommune med svak ledelse som har vanskelig for å prioritere
- Ved anbud av en viss størrelse er min erfaring at kommunen velger de store fremfor lokale aktører av frykt for å bli stilt til ansvar hvis lokale entreprenører/bedrifter skulle "mangle" et eller annet uvesentlig sertifikat/godkjenning
- Nye næringsarealer bør opparbeides og klargjøres. Eldre, ubenyttede arealer bør selges for å del-finansiere nye mer attraktive områder

Påstander om kommunens kompetanse og kapasitet innen næringsutvikling

Kommentarer:

- Litt for usynlig næringsarbeid. Blir byråkratisk og lite "kunderettet". Stort potensiale i å gjøre en bedre salgsjobb
- Man bør løfte frem de som tross alt har tatt på seg et stort ansvar med å ansette folk og sørge for at de har arbeid. Den belastningen det er å være arbeidsgiver blir ikke verdsatt i Drangedal.
- Samarbeidet med VIG har ikke ført til arbeidsplasser i Drangedal. Næringsssjefen har hatt veldig folus mot Grenland og lite mot Drangedal
- Har et inntrykk av at Ordfører og Næringsssjef har en "fremoverlent" holdning til Næringsutvikling i Drangedal

7. Hva mener du bør være målet for et flerårig satsing på utvikling og vekst i Drangedal? Antall svar: 55

Arbeidsplasser

- **Mål om flere arbeidsplasser – spenn fra 30 til 200 nye arbeidsplasser i omstillingsperioden**
- 50 nye arbeidsplasser, 10 nye bedrifter
- Trygge grunnlaget for eksisterende bedrifter.
- Etablere nye kompetansearbeidsplasser i kommunen
- Arbeidsplasser som kan overlever ute offentlig støtte

Folketall/demografi

- Legge til rette for økt tilflytting
- Tilby rimelige tomter med god infrastruktur.

Samarbeid-samhandling

- Mange gode ideer som blir stoppe grunnet dårlig saksgang
- Vi kan gjerne ha flere samarbeidsprosjekter med næringslivet

Kommunerelatert – bolyst/attraktivitet

- Legge til rette for tilflytting
- Satse mer på ungdommen og barna slik at det frister mer og flytte til bygda. Ikke alle liker ski og fotball
- Legge til rette for boligbygging.
- Målet må være å gjere kommunen så attraktiv mogleg.
- Når folk vil bu her, vil dei også etablere sine verksemdar her

Holdninger

- Si ja til flere prosjekter uansett art
- Skape gründerånd og vilje til og lykkes
- Merkevarebygging rundt Drangedal som en mulighetskommune

Annet

- Utvikle produkter som styrker grunnlaget for utvikling av reiselivet i kommunen
- Suksessraten avhenger av at man får bukt med byggetrollet og uvilligheten til endring

8. Kan du navngi aktuelle ressurspersoner som må engasjeres i dette arbeidet?

30 har svart.

Mange ulike navn

Liste oversendes prosjektansvarlig - konfidensielt

Har du konkrete prosjektideer du gjerne vil bringe inn i arbeidet med utvikling og vekst i Drangedal? Skriv kort om ideen

30 har svart.
En del konkrete prosjekt

Liste er oversendt prosjektansvarlig - konfidensielt

Har du andre innspill til Drangedal kommune eller Proneo i forbindelse med arbeidet med utvikling og vekst i Drangedal, eller ønsker bistand?

Skriv kort om hva det gjelder samt legg igjen kontaktinformasjoner din her om du ønsker (tlf/epost)

12 har svart, noen
med kontaktinfo

Oversendes prosjektansvarlig - konfidensielt.

proneo

proneo.no

Omstilling Drangedal – Oppsummering dialogmøter

3. mai 2022
Knut Baglo

proneo

proneo.no

Erling Eimhjellen, Uvantech	
Idunn Haugland, Idunns Mathus	Sondre Eie, skogeierforeningen
Olav Gjelstad, Gautefalltomter	Jan Gunnar Thors, Drangedal E-verk
Kristin Flom, Spar Drangedal	Halvor Olsen, Holte Gård
Hans Olav Vøllestad, vann og avløp	Pål Henne, landbruksansvarlig
Tor Peder Lohné, ordfører	Hans Bakke, kommunedirektør
Hilde Fiskum, kultursjef	Marit Brekka, Drangedal manufaktur
Kjell Amunden, Frivilligsentralen	Aud Elin Øygarden, tjenestekontoret
Kai Tore Austad, Austad Elektro	Mona Stenberg Straume, planavdelingen
Bjørn Halvor Roaldstad, Gautefjell skisenter	Arne Ettestad, senlorrådgiver

15 intervju gjennomført som fysiske møter i Drangedal 27. og 28. april. Ett gjennomført pr telefon.

Ett gjennomført på Teams i forkant, og to på telefon i etterkant.

Totalt gjennomført 19 intervju.

Respondentene ble plukket ut av Drangedal kommune.

Respondentene ble utfordret på følgende:

- Konkurransetrinn
- Utviklingsmuligheter
- Styrker, svakheter, muligheter og trusler
- Største utfordringer for å få til utvikling og vekst
- Utviklingsmuligheter rundt eksisterende næringsliv
- Forretningsideer/prosjektideer
- Kommunen som utviklingsaktør
- Andre innspill

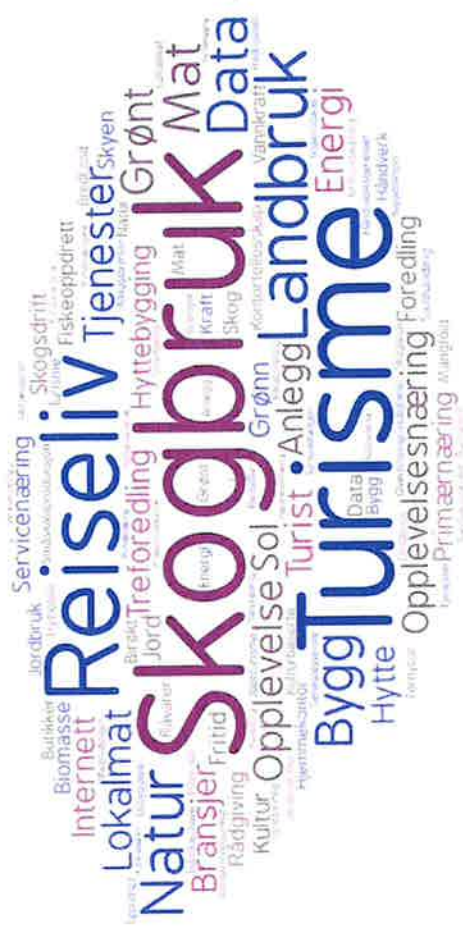
Spørsmålsstillingene er i stor grad de samme som ble brukt i webundersøkelsen. For å vise sammenhenger eller eventuelle forskjellige forskjeller er svarene fra denne er synliggjort for noen av problemstillingene

Utviklingsmuligheter

Dialogmøter

Webundersøkelse

- Turisme/opplevelsesnæring inkl hyttebygging har stort potensial – 1 million mennesker innen for en radius på to timer. Mange gode lokale initiativ som kan utvikles videre, og gode naturgitte forutsetninger
- Fortsatt hytteutbygging
- Varme senger viktig infrastruktur
- Større utbud av helårlige opplevelser lokalt
- Treforedlingsindustri
- IT – bra nett, grønn kraft
- Energi – vann, bio
- Utnytte Tokesjøen – oppdrett, reiseliv

Hvilke bransjer eller næringer mener du har størst potensial til å skape nye arbeidsplasser i Drangedal?

SWOT

tyrker:

tabil arbeidskraft, flinke fagarbeidere
ite sosiale utfordringer
tort potensial i hytteeiere - hytteforening er etablert
pprettholdt bosetting
od legedekning, nært sykehus i Skien
ositive og kreative mennesker – de fleste med vilje til å stå på
elighenhet – lett tilgjengelig natur og gode pendlingsmuligheter
lange småbedrifter – stort mangfold
ode oppvekstmiljø
ave bokostnader
odt utbygd fibernett
atur - friluftsliv
i kan mobilisere
ode relasjonsbyggere
bbes aktivt med Ungt Entreprenørskap i skolen – flinke elever

muligheter:

idereutvikling av landbruket
nergi – nye utbygginger. Vann/bio mer aktuelt enn sol og vind
kale IT-bedrifter, datasenter
eiseliv – opplevelsesnæring. Geografi et pre, og naturgitte fordeler
lere varme senger og større opplevelsestilbud vil generere trafikk
atproduksjon, småskala og industrielt – økologisk landbruk
ilflytting – utnytte muligheter for fjernarbeid, ref Covid
æringsareal er tilgjengelig

Svakheter:

Næringsutvikling, lite gründerkultur – for nært arbeidsmuligheter. Trauste drangedøler
Misunnelse - bygdedyret
Mobbesaken – dårlig omdømme
Videregående utdanning – ungdommene spres på 5-6 studiesteder. Jentene forsvinner
Mangler kompetansearbeidsplasser og arbeidsplasser for ungdom
Mangler større industrivirksomheter
Ligger for langt fra hovedfartsårer og bykjerner
Få hender/hoder. Klarer ikke å holde på ungdommene. Forgubbing, lav kvinnedeltagelse
Mange lavinntektsfamilier
Lite tilbud til turister – lite som skjer. Lite lokalt kundegrunnlag – avhengig av besøkende
Få varme senger
For dårlig markedsført
Mange småbedrifter – lite utviklingskraft. Mangel på lyst og vilje til å satse - nøysomme
Uheldig sentrumsutvikling, butikker legges ned eller flyttes ut av sentrum
Lavt utdanningsnivå
Motstand mot endring
Trusler:
Generell urbanisering og demografi. Ungdom som flytter ut. Forgubbing
Distriktsutfordringer – drivstoffpriser, materialkostnader, strømpriser
Sentraliseringsbølgen - sterke krefter som trekker mot sentralisering.
Hyttebygginga stopper opp
Samferdsel – ikke tidsmessige veier. Dårlig regularitet på tog
Kommunesammenslåing
Jordvern

Utviklingsmuligheter rundt eksisterende næringsliv

Lokale næringsmiljø

- Jordbruk og skogbruk – har potensiale
- Kraftverket en viktig aktør. Har spennende prosjekter
- Mange dyktige håndverksbedrifter, de fleste små og noen litt større
- Mange reiselivsaktører
- Hytte-gjestene betyr mye for dagligvare

Lokalt næringssamarbeid

- Betydelig sprik i svarene. Fra lite samarbeid til, ja, de er flinke til å samarbeide, snakker sammen på tvers av farg og bransjer. Men reiseliv framheves av mange som ei næring med mer samarbeid enn andre næringer. Håndverkere kanskje også et unntak....
- Næringsforeningen fungerer bra - viktig samarbeidsarena
- Hytteutviklere, som er de store, er flinke, bruker lokale. Der de bare selger tomter kommer aktørene inn utenfra
- Små håndverkere kan bli flinkere til å samarbeide – hente ut stordriftsfordeler.

Forretningsideer/prosjektideer

- Produksjon av lokalmat, særlig kjøtt- produktutvikling og distribusjon i felles merkevare
- Planlagt fiskeoppdrettsanlegg må lykkes
- Vi savner et IT-miljø
- Det må legges til rette for spredt boligbygging, ikke bare boligfelt
- Utvikling av varme senger og større opplevelsestilbud
- Mange familieeide bedrifter – større fokus på generasjonskifter
- Utbygging av solenergi
- Handelsundersøkelse – dokumentere hvor mye omsetning turister, gjennomreisende og hytteeiere står for. Kunnskap er viktig!
- Stoppeffekt Drangedal – lage en opplevelse som stopper de som reiser gjennom kommunen
- Mer lokale verdiskaping på tømmer - hogst, videreforedling
- Geoturisme

Kommunen som utviklingsaktør

Hvordan fungerer kommunen i dag?

- Veldig forskjellig, det kommer an på hvem en snakker med – noen synes kommunen er fraværende, usynlig og vanskelig.
- Det rettes tildels kraftig kritikk mot kommunens behandling av næringssaker:
 - Lite samarbeidsvilje, oppfattes som vanskelige, for rigid
 - Ingen evne til å løse saker
 - Konfliktskyhet
 - Konkrete utviklingsprosjekt blir satt på vent eller avslått av uforståelige grunner
- De som ikke får de svar de vil ha snakker ned kommunen
- Andre synes kommunen er frampå, entusiastisk og villig.
- Store profesjonelle aktører er bedre forberedt, vet hvordan det er andre plasser. De små kan ofte skyldes på kommunen
- Mer fokus på det som skjer i Grenland enn i Drangedal?
- Flinke til på bruke lokale leverandører når de kan
- Kommunen gjør mye bra for næringsutvikling gjennom Drangedal næringshage

Hva kan gjøres bedre?

- Mer kapasitet – mer rådgivning og veiledning, som igjen gir bedre service og kundeopplevelse. Bedre omdømme for kommunen
- Kommunene må bli mere profesjonell – og i større grad en ja-kommune
- Kommunen må gjøre seg kjent med næringslivet i egen kommune
- Bostedsattraktivitet – jobbe aktivt for å beholde skoler, matbutikker og generelt servicetilbud i grendene
- Legge til rette for boligbygging i grendene
- Legge til rette for billige tomter og lokaler til etablerere
- Mer synlige og interesserte. Det nye er spennende, men ikke like stor interesse for det en allerede har
- Litt mindre rigid i kontakt med regelverk
- Være mindre redd for endring, tørre å ta litt mer sjanser
- Forventnings avklaringen kommune – næringsliv. Rolleforståelse begge veier

Andre innspill

- Vi må utnytte det vi allerede har og er gode på – naturen
- Vi må ikke glemme det næringslivet vi har – selv om det sikkert er mer spennende med store utbyggingsprosjekter og nye etableringer
- i må tilrettelegge for turismen
- Padleturisme - med kunder fra nærliggende befolkninger
- Hytteneiering – som innsatsområde i seg selv. En rendyrket næring med stor betydning for arbeidsplasser for lokal servicenæring.
- Bærekraftig matproduksjon – fiskeoppdrett i Toke – stort potensiale
- Skogen representerer store muligheter. Men det er ikke tatt initiativ for videreforedling de senere åra . Det er om for en større lokalaktør innen skogsdrift
- Det tradisjonelle landbruket kan drives bedre. Dårlig utnyttede arealer og dårlig gjødsling i dag

- Bedre tilrettelegging av industriområder
- Nye industriområder bør legges på grensen mot Kragerø, så nært E18 som mulig - Fikkjebakke
- Potensial i utvikling av næringsmiddelproduksjon sammen med utnytting av merkevaren til Holte
- Vi skulle gjerne hatt mere detaljhandel i kommunen – men samtidig er vi vant til å kjøre et stykke også... Hjørteløse – to stk – går bra. Kan tenkes utviklet til å bli en del av et større nettverk for lokalmat.
- Knytte hyttebefolkning inn mot befolkning og næringsliv – kompetanse, nettverk, kapital
- Nye grønne energikilder – solenergi, utnytting av større arealer i skogen. Solkraft er rimelig energi, både i utbygging og drift
- Lokalmat, økologisk produksjon og foredling av næringsmidler kan ha et stort potensial, men forutsetter engasjement fra næringslivet og de rette folkene.
- IT-Miljø er en mulighet – Look to Kvitesid.
- Folkehøgskolemiljø

Omstilling Drangedal

– Oppsummering informasjons- og forankringsmøte 27. april 22

3. mai 2022
Knut Baglo

proneo

proneo.no

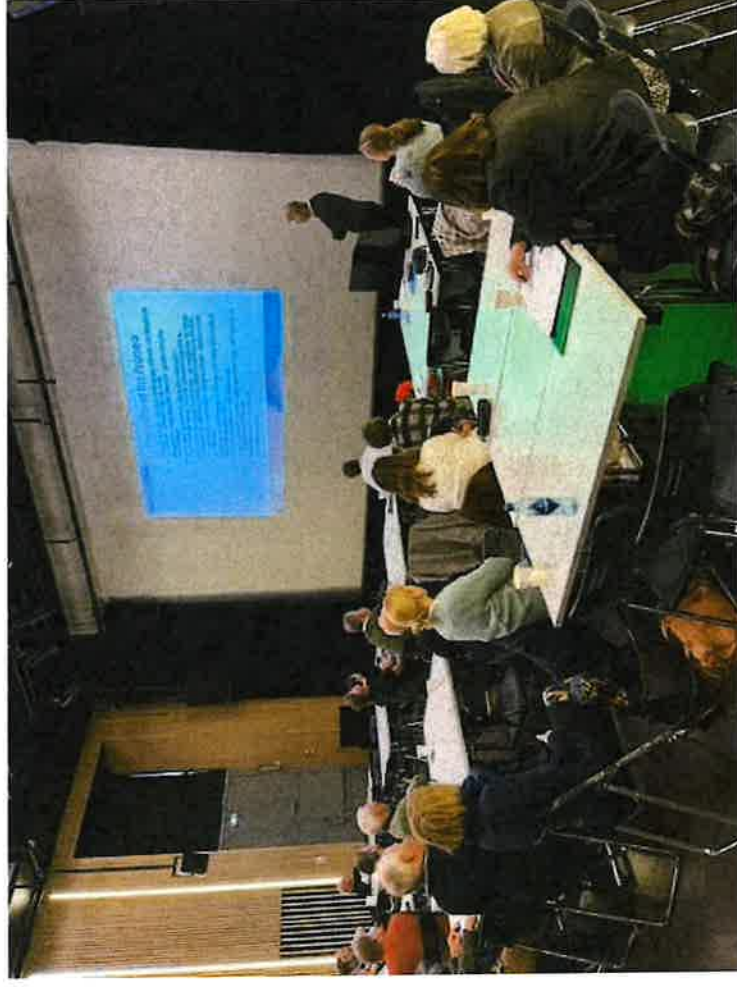
Informasjons- og forankringsmøte – 27. april

- Åpent informasjons- og forankringsmøte for næringsliv og lokalsamfunn
- Gjennomført i Tokestua kultursal & kino kl 18-20
- Det møtte totalt 36 personer
- Mål og hensikt:
 - Vårt mål er å skape lokalt eierskap til omstillingsutfordringene.
 - Vi ønsker også å belyse hvilke tiltak lokalsamfunnet må sette i gang gjennom å presentere og forankre det kunnskapsgrunnlaget vi har til nå. Vi ønsker også å supplere dette med innspill fra lokalbefolkning og næringsaktører.
 - Vi ønsker å få innspill til hvilke innsatsområder vi skal fokusere på og hvilke konkrete ideer som bør bringes inn i omstillingsarbeidet.

Agenda

- Hva er omstilling og hvorfor? Orientering ved ordfører og fylkeskommunen
- Presentasjon av Utviklingsanalyse ved Proneo
- Hva sier næringslivet, politikerne, kommuneledelsen og frivilligheten?
Presentasjon av funn fra spørreundersøkelse ved Proneo
- Hva mener dere?
Kommentarer/suppleringer til kunnskapsgrunnlag? Innspill på mulige innsatsområder?

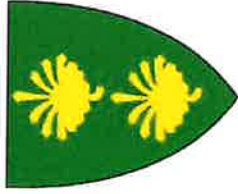

Foto: Wikipedia

Foto: Drangedal kommune

Rapport utarbeidet av Proneo AS ved:
Torhild S. Aarbergstøten
Knut M. Baglo
Tore Swartås

11. april 2022.

proneo

proneo

proneo.no

Gruppearbeid - hva mener dere?

1. Kommentarer/supplereringer til kunnskapsgrunnlag slik det foreligger nå?
2. Innspill på mulige innsatsområder og prosjekter og tiltak?

Deltagerne ble plassert i 6 grupper med 5-7 personer i hver gruppe

1. Kommentarer til Utviklingsanalyse og webundersøkelse

Utviklingsanalyse:

- Ingen spesielle kommentarer

Webundersøkelse:

- Det hadde vært moro om en kunne splitta svar på offentlig sektor og næringsliv. Proneo sjekker ut
- Hva mener hytteinnbyggerne og hva skal til for at de vil være med på dette arbeidet – å ta i bruk en større del av Drangedal? De er ressurs, mange av dem driver bedrifter og kan kanskje tenkes å etablere seg i Drangedal, men de er ikke forespurt i undersøkelsen - det er en svakhet. Når omstillingsarbeidet kommer i gang bør det tidlig sette i gang tiltak for å involvere og engasjere denne målgruppen
- Ungdommen er heller ikke spurt – hva ønsker de? Hvilke jobbdømmer har de? Vil noen av dem starte bedrifter? Omstillingsarbeidet må, kanskje som en del av arbeidet med Ungt Entreprenørskap, inn i skoleverket for å hente ut kunnskap om dette, samt informere om omstillingsarbeidet og de muligheter som kan finnes i Drangedal

Andre innspill:

- Treforedling – ikke bare til eksport/hogst
- Kommunalt innkjøp skjer utenfor kommunen, bla GKI
- Boligbygging – arbeidsplassene må komme før boligbygging satses på?
- Godt rykte som arbeidstaker om du er fra Drangedal
- Drangedalsungdommer fullfører sin utdanning. Stabil arbeidskraft, har folk jobb så går de på jobb, lavt sykefravær

2. Innspill på mulige innsatsområder og prosjekter og tiltak?

- Se neste foil

Oppgave

Svar fra gruppene

	1	2	3	4	5	6
a) innsatsområder	- Ungdom, skape entreprenørånd, få de hjem igjen - Inkludere fritidsinnbyggere, motivere de til å ta med/skape jobb i Drangedal - Aktivisere og heie fram kvinner - Få opp viljen til å satse	- Oppdrett av fisk - Bruke elverkets kapital og evne til å utvikle ny industri - Turisme - Kraft - Mineralutvinning - Landbruk og produktutvikling	- Få tilbake de som flytter ut på grunn av høyere utdanning - Treforedling - Holdningsarbeid – forbedre samarbeid	- Om kommunen ønsker at jenten skal komme tilbake til bygda må det tilbys 100%-stillinger innen helse - Videreforedling av trevirke - Ta vare på eksisterende næringsvirksomhet, alt må ikke være innovativt	- Spesial sagbruk – trekke til seg gryndere og fagpersoner - Tjenestytende næringer, turisme, reiseliv - IT-bedrifter – god fiberdekning	- Variert butikktilbud, muligheter for å handle lokalt
b) Mulige prosjekter og tiltak	- Styrke Ungt Entreprenørskap. Ta tak i elevbedrifter - Utvikle arenaer for inkludering og samhandling - hyttefolk – lokale næringsdrivende - Kvinnenettverk	- Produksjon av trepellets - Støtte opp om allerede eksisterende planer om fiskeoppdrett - Treforedling nær jernbane		- Starte sagbruk eller flisproduksjon	- Tilrettelegge mer areal langs FV38 - Fiskeoppdrett	- Vertshus, varme senger - Forskning og innovasjonsprosjekter – jobbing på nett - Småskala-produksjon mat, dyrefor

Proneos kommentarer

Mulige innsatsområder

- Matproduksjon
- Opplevelsesnæring
- Kraft – energi
- Mineral
- Industri inkl treforedling
- Eksisterende næringsliv
- Tjenestytende næringer, feks IT
- Tilrettelegging – industriarealer
- Attraktivitet – næring og bosted

Mulige strategier:

- Produkt- og markedsutvikling mat
- Utvikling av opplevelsestilbud og varme senger
- Ungdom og kvinner, rekruttering, attraktivitet
- Utvikle entreprenørskapskultur
- Mobilisering – engasjere hytteinnbyggere
- Kvinner
- Utvikle samarbeids- og samhandlingsarenaer

